

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

Canisterapie praktikovaná v Českých Budějovicích

Bakalářská práce

Jméno autora: Jana Kocandová

Jméno vedoucího práce: Mgr. Věra Tichá, Ph.D.

20.8.2007

Canistherapy practisized in České Budějovice

This bachelor thesis is focused on canistherapy practisized in České Budějovice. Canistherapy is a way of therapy, which uses a positive influence of dogs on the health of human beings. It places emphasis mainly on solution of psychological, emotional and social-integrative problems.

For the bachelor thesis was used a method of qualitative research. For the data collection was used a method of questioning, a technique of questionnaires and interviews.

A basic group is created by the institutional facilities in České Budějovice, which offer to its clients one of the forms of canistherapy. The examined group is created by three chosen facilities – ÚSP Máj – House for seniors, Special pedagogic center for deaf people and a children center „Světluška“.

The main goal of this work is to elaborate a description of a canistherapy method used in the given facility and to describe, how this method is combined with other rehabilitative methods. The partial goal is to find out the awareness of clients and staff about canistherapy and their attitude to this method. The other partial goal is to get a feedback from parents (in the case of children clients) and dog handlers.

In the House for seniors Máj is practisized a group and an individual canistherapy, in the Special pedagogic center for deaf people is practisized an individual canistherapy and in the children center „Světluška“ an individual canistherapy, as well (concretely positioning).

From the results of this survey is clear that the staff in above mentioned facilities and the parents of the children clients have enough information about canistherapy. But not all of them have practical experience with it.

Briefly summarized, we can say that dogs have a significant value for both the clients and the its family. They help to improve the welfare of the clienst and to get in touch with the environment. The research proves that the effect of canistherapy is demonstrable and significant. The clients show during the canistherapy especially positive emotions and it helps them to feel joy.

On the basis of the learned results the author has stated following hypothesis:

H 1: The goals of canistherapy are chosen according to the specifics of the given client's infliction.

H 2: The canistherapy in the given facilities is closely connected with other rehabilitative methods.

H 3: The staff in the facilities and the parents of the children clients have enough information about canistherapy.

I have chosen this topic of the bachelor thesis, because this problematic woke up my interest and I wanted to get more information about the above mentioned field through this work.

The work could serve as an information source for public and could be a contribution for those, who have closer interest in canistherapy.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 20.8.2007

Jana Kocandová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Věře Tiché, Ph.D. za cenné rady, podněty a připomínky při zpracovávání bakalářské práce.

Obsah:

Úvod	7
1. Současný stav	9
1.1. Zooterapie	9
1.1.1. Přehled druhů zooterapie	10
1.2. Canisterapie	12
1.2.1. Historie canisterapie	13
1.2.2. Metody canisterapie	14
1.2.2.1 Animal Assisted Activities (AAA)	14
1.2.2.2. Animal Assisted Therapy (AAT)	15
1.2.3. Možnosti využití canisterapie	16
1.2.4. Účinky canisterapie	18
1.2.5. Cíle canisterapie	20
1.2.5.1. Oblast sociálně emoční	20
1.2.5.2. Hrubá motorika	20
1.2.5.3. Jemná motorika	21
1.2.5.4. Polohování	22
1.2.6. Výběr psa pro canisterapii	22
1.2.7. Předpoklady psovoda	25
1.2.8. Kde všude se může canisterapie uplatnit	26
2. Cíle práce	27
3. Metodika	28
3.1. Použitá metoda	28
3.2. Charakteristika výzkumného souboru	28
4. Výsledky	29
5. Diskuse	56
6. Závěr	61
7. Seznam použitých zdrojů	62
8. Klíčová slova	65
9. Přílohy	66

Úvod

V dnešní uspěchané době chybí mnoha lidem láska, přátelství a možnost si s někým popovídat, nedostatek uznání a přátelského fyzického kontaktu. Společnost od nás vyžaduje spolehlivost, rychlost a především znalosti, a právě na to lidské porozumění moc času nezbyvá. Lidé často neradi hovoří o svém trápení a zůstávají stále více sami. Pes tyto chybějící aspekty dodává. Má člověka vždy bezvýhradně rád. Nevnímá, jestli jsme staří, mladí, ošklivý nebo krásní. Celé hodiny dokáže trpělivě naslouchat trápení člověka a nikomu je nepoví, můžeme ho pohladit kdykoliv chceme a on nám oplácí stejnou něhou. Mimo to ještě nutí člověka na chvíli zpomalit.

Významnou pomoc představuje zejména pro osamělé lidi. Nutí člověka přemýšlet nad někým jiným a nejen nad svým zdravotním stavem či smutkem. Vidět, jak pes přináší nemocným, starým a opuštěným lidem radost, předává jim svou lásku, a to vše dělá, aniž by za to sám něco chtěl, tak nesobecky, nadchne jistě každého. Je sice pravdou, že se canisterapie u nás rozmohla v oblasti speciálního školství a také v domovech pro seniory, ale jistě veliká škoda je, že canisterapie není samozřejmostí i ve zdravotnictví.

Tato bakalářská práce je zaměřená na canisterapii praktikovanou v Českých Budějovicích. Téma, jemuž se věnuje tato práce, mě zaujalo pro svou důležitost při současném, stále se rozšiřujícím vlivu zooterapií na léčebnou práci s klienty. Považuji za důležité nastínit a zmapovat dosavadní poznatky o canisterapii a přiblížit je tak nejen ostatním studentům, kteří mají o tuto problematiku zájem, ale i jiným lidem o toto téma se zajímajících.

Vzhledem k povolání, na které nás tato škola připravuje, tedy jako budoucí sociální pracovník mohu napomoci při jejím rozvoji. Ve většině organizací, institucí a na úřadech jsou právě sociální pracovníci těmi, co spolurozhodují o aktivitách, které se budou v daném zařízení realizovat.

Ve své práci nejdříve vyložím současné pojetí zooterapie a některá její bližší rozdělení, a samozřejmě konkrétnější charakteristiku pojmu canisterapie. Dále se zaměřím na historii této terapie. V další kapitole se nabízí pohled na cíle canisterapie, ať už jde o rozvoj jemné, hrubé motoriky, oblast sociálně emoční, a taky v poslední době

hodně diskutované polohování se psy. V posledních částech práce se zabývám například výběrem psa pro canisterapii a také předpoklady pro psovoda a celkovým shrnutím, kde všude se může canisterapie uplatnit.

Toto téma pro bakalářskou práci jsem si vybrala proto, že mě tato problematika zaujala a prostřednictvím bakalářské práce bych chtěla získat bližší informace ze zmiňované oblasti.

1. Současný stav

1.1. Zooterapie

Zooterapie je poměrně mladý vědní obor, který se zabývá různými formami terapeutického využití zvířat s předpokladem, že klient/pacient naváže pozitivní vztah s daným zvířetem a pomocí tohoto vztahu bude motivován k žádoucí změně. Počátky zooterapie můžeme nalézt ve druhé polovině 20. století. (14)

B.M. Levinson, který dal vědecký základ zooterapii, tvrdil, že: „zvířata sice nemohou vyléčit, ale působí jako sociální katalyzátor, který zahájí a podporuje sociální kontakty klienta.“ (9)

Přínosy zooterapie jsou u každého jedince různé. Zooterapie je především o hledání cest k aktivizaci zdravotně postiženého člověka a prostřednictvím zvířat co nejvyšší stupeň začlenění do běžného života. V principu může jakékoliv zvíře splnit léčebný cíl. Pro zooterapii jsou nevhodná zvířata, která mohou nějakým způsobem ublížit člověku. Převážně má za úkol udržovat dobrou fyzickou i psychickou kondici. Nutí člověka přemýšlet nad někým jiným a nejen nad svým zdravotním stavem či smutkem. (16)

Majitelé psů méně stonají. Odborníci zjistili, že pouhá přítomnost psa zmírňuje následky stresu. Lidem, kteří se mazlili s svými psi, stoupla hladina endorfinů a dalších látek ovlivňující pocity spokojenosti, pohody a štěstí. Tyto látky se však zároveň zvyšovaly i u mazlených psů. To znamená, že i pro ně je kontakt s člověkem pozitivním zážitkem. Americký psycholog A.H. Katcher zase zjistil, že akvárium s rybkami, které si lékař dá do čekárny své ordinace, pacienty zklidňuje a zvyšuje jejich ochotu spolupracovat. Kupodivu snižuje i vnímání bolesti. Objektívni vědecké výzkumy dokládají, že kontakt se zvířaty snižuje lidem krevní tlak a puls. Stejně jako to, že majitelé psů a koček méně stonají a mívají pozitivní přístup k životu. (26)

1.1.1. Přehled některých druhů zooterapie

Zooterapie se dále dělí do několika podskupin, které nesou jméno podle zvířete, kterého se využívá k terapii. Nejdéle používaná je hipoterapie, canisterapie se již začíná sjednocovat. Felinoterapie je relativně málo zastoupena, ale začíná se objevovat i v ČR. Terapie s jinými zvířaty není příliš zastoupená, proto pro ně nejsou speciální pojmenování a zůstává tedy název zooterapie.

Felinoterapie – terapeutická metoda s využitím kočky je poměrně málo rozšířená. Hlavním důvodem je častá alergie na kočky. Na rozdíl od psů totiž i kočičí sliny působí jako častý alergen. (8)

Hipoterapie – (z řeckého hippos – kůň, terapie – léčba) je speciální formou léčebné rehabilitace, která ideálně spojuje fyzické a psychické prvky. Speciálně vycvičený kůň slouží jako terapeutický prostředek díky trojrozměrnému pohybu svého těla (frontální, sagitální, horizontální). Při tomto pohybu dochází k neustálému střídání napětí a uvolňování těla pacienta/klienta, který je tak nucen se neustále přizpůsobovat pohybové sinusoidě koňského hřbetu a to i při naprosté pasivitě. (18)

Hipoterapie je již uznanou součástí rehabilitace a psychologických či sociálních služeb. (17)

Hipoterapie se většinou dělí do tří okruhů:

Hiporehabilitace je postavena na bázi fyzioterapie a využívá se převážně pro pacienty s tělesným postižením. Pacient nedokáže většinou sám ovládat, ale musí aktivně udržovat sezení v sedle. Cílem je zlepšování rovnováhy apod. (14)

Léčebné pedagogické ježdění – má dvě samostatné etapy. V té první se řízení pohybu koně přenechává jiné osobě. Pacient se v této fázi učí vnímat pohyb koně, navazuje kontakt.

Tato etapa je spojena se silnými psychickými zážitky. Ve druhé fázi se pacient učí vysílat signály, na které kůň reaguje a akceptuje je. Tato fáze je podmínkou vytvoření partnerské dvojice koně a jezdce. **(18)**

Rekreační a sportovní ježdění se využívá k zlepšení psychického a fyzického stavu handicapovaných. Klienti jsou vedeni k tomu, aby ovládali koně, což má za následek, že si klienti více důvěřují i v běžném životě. **(14)**

1.2. Canisterapie

Ten, kdo řekl, že štěstí se nedá koupit, zapomněl na štěňata.

...psí moudra...

Přesný význam slova canisterapie by se dal vyjádřit jako terapie psem.(1)
Ale definicí canisterapie je velké množství. Například „lčba psí láskou“, jak uvádí Galajdová L., avšak podle nejjednodušší definice je canisterapie lčba za asistence psa. (14)

Podle definice A. Mojžíšové je canisterapie „součástí metod, které slouží k podpoře psychosociálního zdraví lidí všech kategorií, při níž se využívá přítomnosti psa.“ (15)

Jde o speciální formu zooterapie, která se používá jako netradiční podpurná terapie u klientů s různým druhem a stupněm postižení. (8) Jedná se o působení psa na člověka prostřednictvím jejich vzájemné interakce. Uplatňuje se hlavně jako podpurná psychoterapeutická metoda v případech, kdy jiné způsoby terapií selhávají. V některých případech může pes sloužit „pouze“ jako prostředek k navázání prvního kontaktu, jindy slouží jako motivační prostředek. (1)

Pes už svou přítomností dokáže vyvolat dobrou náladu všude tam, kde je jí nedostatek. A o tom, že úsměv lčí, není pochyb. Toho využívají odborní terapeuté a vodí psy na „návštvy“ do: domovů pro seniory, dětských domovů, sanatorií a hospiců, ústavů pro tělesně nebo mentálně postižené a do jiných podobných zařízení. Některá zařízení mají dokonce i své stálé terapeutické psy, kteří bydlí na místě a péče o ně je svěřena konkrétním pracovníkům. (5)

1.2.1. Historie canisterapie

„Pes je nesporně nejstarší, nejproměnlivější, nejvšestrannější a člověku nejbližší domácí zvíře. Je to zvíře, které se vymklo z kategorie užitkových hospodářských zvířat a postoupilo mezi ještě nepostradatelnější společníky člověka. Je to však stále ještě zvíře, které nesmíme polidšťovat. V zásadě se chová stejně jako jeho prapředci, volně žijící psovitě šelmy, především vlci. Po nich zdědil pes svou inteligenci, která nás tak překvapuje, jemné smysly, na něž jsou ty naše krátké, a hlavně společenské chování“

Různé formy terapií za účasti zvířat měly své místo odnepaměti. (1)

„Existují doklady o tom, že již ve středověku byl pes využíván jako společník, pomocník a přítel člověka. Tehdy žil člověk v těsném spojení s přírodou a uměl používat i její přirozené léčebné možnosti. K nim patřilo i využití zvířat. Ve středověku pak katolická církev postupně změnila náhled na postavení psa. Úloha psa jako společníka byla potlačována a pes se zařadil jen mezi zvířata užitková. Výjimku měli pouze lidé bohatí a šlechta. Jen ti se mohli těšit ze psa jako společníka.

První dokumentované použití zvířat jako doplňkové terapie se datuje do 9. století v Gheelu v Belgii u zdravotně postižených. Canisterapie se provozovala příkládáním malých psíků na nemocná místa. To se stalo oblíbeným způsobem léčby revmatismu na hradech ve středověku. V této době však probíhala zooterapie a její jednotlivé složky jako nahodilé a nezáměrné působení. Další záznamy pak pocházejí až z 90. let 18. století, kdy byla v Anglii založena Společnost přátel kliniky York Retreat pro duševně nemocné. Ta si kladla za cíl pečovat o duševně nemocné způsobem, který by pacienty aktivizoval. Od této doby můžeme mluvit o canisterapii, jak ji chápeme v dnešním slova smyslu.“ (6)

Zlomovým bodem se pak stávají světové války, po nichž se používání zvířat v nemocnicích rozšiřuje a je jasně prokázán obrovský účinek přítomnosti psa

(případně jiného zvířete) na psychické zdraví pacientů (tehdy válečných veteránů), s čímž se samozřejmě spojuje i jejich rychlejší rekonvalescence a návrat do života. (1)

Během 60. a 70. let 20. století se canisterapie dostává do středu zájmu odborné veřejnosti, vznikají centra zabývající se zvířecími terapiemi. V roce 1969 Boris M. Lewinson, americký psychiatr, na základě svých pozorování vyslovuje teorii o funkci zvířete (psa) jako sociálního katalyzátoru, který umožňuje rychlejší navázání kontaktu mezi terapeutem a pacientem. (6)

To vše se týká především západní Evropy a USA, u nás k rozvoji canisterapie dochází hlavně po roce 1989. Od počátku devadesátých let se v časopisech objevují články o canisterapii, vznikají občanská sdružení zabývající se touto činností. A samozřejmě činnost canisterapeutů se rozšiřuje, řada institucí si opatřuje vlastní rezidentní psy, jinam psi pravidelně docházejí. (1)

Canisterapie jako obor vznikla v naší republice v roce 1993 v Brně. Dva roky na to byla zpracována první česká metodika canisterapie – kontakt velké skupiny psů s velkou skupinou dětí (Sdružení Filia). V roce 1999 se začala uplatňovat a šířit metoda „polohování“ (Základní škola speciální v Blansku). (14)

1.2.2. Metody canisterapie

S postupnou profesionalizací canisterapie se začaly v 80. letech rozlišovat dvě metody:

1.2.2.1. Animal Assisted Activities (AAA)

AAA - aktivity za asistence zvířat - probíhají v zařízení většinou formou návštěv proškoleného dobrovolníka se speciálně vybraným zvířetem. Účelem AAA je zlepšit úroveň života pacienta či klienta, tedy přinést lidem spokojenost a radost. Nemá naplánovaný určitý léčebný cíl a proto lze výsledky vyjádřit pouze v pojmech radosti, spokojenosti a štěstí. (12)

AAA se dále dělí na *pasivní* a na *interaktivní*.

Při *pasivní AAA* přináší kladný účinek pouhá přítomnost zvířete. Zpříjemňuje pracovní prostředí personálu a přináší potěšení obyvatelům. Většinou to je akvárium s rybičkami nebo klec s ptáčkem. Tato forma zooterapie se začíná rozšiřovat např. v domovech důchodců. (9)

Při *interaktivní AAA* dochází ke kontaktu mezi klientem a zvířetem. Tato forma se dále dělí na rezidentní a návštěvní typ. (9)

Při *rezidentním typu* je zvíře nastálo v instituci. S tímto jsou v ČR problémy, neboť je tento typ AAA časově náročný pro personál. V zahraničí to je častější a většinou jsou využívány kočky, morčata a králíci. Pes je méně vhodný, protože potřebuje stálého pána a pravidelný režim. (19)

V 90. letech byla v Čechách speciálně vycvičena fenka švýcarského ovčáka Carmen, aby pobývala v domově důchodců ve Smrčné nad Sázavou. Fena tam byla pouze půl roku, protože ji obyvatelé překrmovali. Tento projekt prokázal možnost pomoci zvířete v zařízení. (24)

Návštěvní typ AAA - v tomto případě dochází dobrovolník se svým zvířetem do zařízení. Velmi důležitá je spolupráce s personálem zařízení. Nejčastěji využíván je jako návštěvní zvíře pes. V ČR se můžeme ještě setkat s kočkou. V zahraničí se běžně používají morčata, králíci, ale i lamy, prasata či oslové. (21)

Tento návštěvní typ AAA jsou vhodnější formou a mnohem vítanější ze strany personálu. (21)

1.2.2.2. Animal Assisted Therapy (AAT)

AAT - terapie za asistence zvířat - je cíleně řízená intervence. Zvíře je nedílnou součástí procesu. Profesionál v rámci svého zaměstnání řídí tuto terapii, kterou se snaží zlepšit tělesné, sociální, emoční či kognitivní funkce pacienta či klienta.

AAT se může provádět skupinově nebo individuálně. Cíle jsou určeny pro každého pacienta zvlášť a celý postup je přesně zaznamenáván a hodnocen. Výsledky AAT jsou objektivně pozorovatelné a měřitelné. (12)

Zvíře může vlastnit terapeut nebo dobrovolník, který se řídí přesně pokyny terapeuta.

1.2.3. Možnosti využití canisterapie

Canisterapie se dá využít ve velkém množství institucí, jako např. v nemocnicích, ve věznicích... Canisterapie bývá často úspěšná u pacientů, kde jiné terapie selhávají, protože pes navazuje sám kontakt. Významná pomoc psa je důležitá pro děti i seniory, pro tělesně či mentálně postižené. (13)

„*Autismus* je psychické onemocnění, při kterém pacientovi chybí schopnost cítit se, porozumět lidským citům. Žije jakoby v jiném světě a nerozumí svému okolí. Autisté komunikují na zcela jiné úrovni, než jsme zvyklí, proto se k nim chováme nepřirozeně, což jim je nepříjemné.“ (7) Avšak v přítomnosti psa, který se k nim chová naprosto přirozeně, s nimi může komunikovat lépe. Mnoho mladých autistů má sklony k sebevraždě, protože nechápou svoje okolí, nejsou schopni mu porozumět. Všechny citové projevy se musí nejprve naučit, a potom se je teprve učí rozeznávat u ostatních. Pes je pro ně naprosto pochopitelný, a proto může napomoci přiblížit je ke zdravým lidem. Autisté kteří mají psy, mají menší sklony k sebevraždám a častěji se podílejí na aktivním životě. (6)

Děti, které byly týrány či zneužívány, bývají velmi uzavřené a nechtějí se nikomu svěřovat. Ale když se s takto postiženým dítětem začne komunikovat prostřednictvím zvířete, poví zvířeti dítě téměř vše (u soudu se takováto výpověď považuje za plnohodnotnou, pokud je zvukový záznam). Velmi často mají takové děti problém začlenit se do společnosti, protože mají strach ze svého okolí. V takovémto případě je vhodné, aby se někomu vypovídaly, aby měly nějakého stálého společníka,

který je nikdy neodmítne. V přítomnosti psa si připadají silnější a více si věří. Postupně začínají komunikovat a ve většině případů se znovu začlení do společnosti.(6)

Pes výrazně zlepšuje psychiku člověka při posttraumatech. Posttraumatické stresové poruchy nastávají s neodhadnutelným časovým odstupem po postižení. Poprvé se mohou objevit několik týdnů, ale i několik let po stresové události. Dalším problémem jsou nejasné příznaky – mohou to být bolesti zad či břicha, ale i třes rukou, atd.- vše bez organického podkladu. Pes v tomto případě vycítí náladu člověka, naslouchá mu, nechá se pohladit, nevyvolává napětí třebaže dobrými, leč obtížně realizovatelnými radami. (6)

Využívání psů k nápravě vězňů začíná být čím dál více populárnější. K prvním případům patřily ženské věznice s minimální ostrahou. V programu se pracuje s vězni, kteří jsou odsouzeni za nenásilný trestný čin. Vězni zařazení do programu „Psi za mřížemi“ dostanou psa, kterého je třeba připravit na výcvik psa pro nevidomé. Vězeň má u sebe psa po dobu jednoho roku a socializuje ho. S výcvikem jim pomáhají dobrovolníci. (27)

V neposlední řadě je pes velmi významný pro seniory. Pokud jsou senioři umístěni v domově důchodců, cítí se velmi osaměle. Někteří byli zvyklí mít psa, nyní se jim po něm stýská. Staří lidé mají často potřebu se vypovídat. Pokud za nimi zajde dobrovolník se psem, pes má z počátku pouze roli námětu k rozhovoru a jako sbližovací prostředek. Pokud za nimi dochází dobrovolník pravidelně, senioři se na jeho návštěvu připravují a čas jim proto rychleji ubíhá. (2)

„Programy návštěvních psů v domovech důchodců se nekladou za cíl vyléčení, mnohdy celoživotních chronických nemocí klientů, ale chtějí přispět jejich psychické pohodě, což se jim daří. Psi do domovu důchodců přináší radost, lásku, pohodu, pocit spokojenosti.“ (28)

1.2.4. Účinky canisterapie

„Každý den nám pes přináší užitek a radost tisícerým možným způsobem. Můžeme ho používat k práci nebo pro sport, můžeme získávat ceny v soutěžích psí krásy ... A náš přítel nás znovu a znovu vítá ve dveřích, jako bychom se právě vraceli z předaleké cesty. Trochu naší vlídnosti oplácí nekonečným množstvím lásky. Hřeje nám nohy v posteli, pokládá hlavu do klína ... A přes ruce, zabořené do jeho srsti, pociťujeme úlevu naší rozbolavělé duši“

O blahodárném vlivu zvířat na člověka se ví už dávno. Bylo tedy jen otázkou času, kdy někoho napadne cíleně tohoto vlivu využívat. Ve Velké Británii nebo v USA a dalších zemích má canisterapie už dlouholetou tradici, u nás se s ní začínáme sekvat zejména v devadesátých letech. Již dříve určitě mnohá zvířata sehrávala důležitou roli v životě pacientů, ale bylo to jen jaksi mimochodem. Na skutečnou zooterapii si zvířata i pacienti museli počkat. Canisterapie dodnes prochází řadou změn, zejména stále větší profesionalizací. (1)

Na rozdíl např. od hipoterapie je působení psa na fyzické zdraví člověka až na druhém místě. Dalo by se říci, že zlepšení fyzického stavu klienta vzniká jako vedlejší produkt této terapie. Canisterapie zahrnuje spíše složku motivace k rehabilitaci a povzbuzení imunity prostřednictvím psychiky. Canisterapie se uplatňuje zejména jako pomocná (podpůrná) psychoterapeutická metoda při řešení situací, kde jiné metody nelze použít. Například při navazování kontaktu s obtížně komunikujícími klienty, při práci s lidmi různého postižení. (2)

Je prokazatelné, že přítomnost psa má řadu pozitivních účinků nejen na lidskou psychiku, ale celkově na jeho zdravotní stav. Hned první se obvykle projeví zlepšení nálady pacientů, najednou je o čem mluvit, na koho se těšit, koho pohladit. Mnohdy stačí pouze přítomnost psa, aniž by muselo docházet k přímé interakci s pacientem a dojde ke zlepšení. (6)

Na řadu neurotických pacientů působí pes zklidňujícím dojmem.

V důsledku zlepšení nálady jednotlivců samozřejmě dojde ke zlepšení sociálního klimatu mezi všemi zúčastněnými. Nejenom že pacienti mezi sebou spolu vychází lépe, ale podle zkušeností dochází i k lepší spolupráci s ošetřovateli, terapeuty, zkrátka těmi na „druhé straně“. (1) Pes je živý tvor, takže nabízí uspokojení běžných lidských potřeb jako je například potřeba lásky, něžnosti, či rodičovské péče. Pes navíc snáší i nadměru těchto projevů, což by jakéhokoli lidského partnera mohlo nakonec začít obtěžovat. Hraním se psem se rozvíjí pohybové schopnosti, jemná motorika se procvičuje úkony spojenými s péčí o psa (např. česání). Dochází ke zvyšování nonverbálních i verbálních komunikačních schopností. Pes zvyšuje sebevědomí, zodpovědnost i samostatnost. Může být zdrojem bezpečí a jistoty. Zároveň také vychovává k větší empatii, respektu vůči jiným živým bytostem, sebeovládání. Péči o psa se postižený má šanci naučit mnoho věcí, které vedou i k jeho větší soběstačnosti. A v neposlední řadě je to úžasný prostředek k zjednodušení a urychlení integrace do společnosti. (6)

Lidem s tělesným postižením, kromě všech již jmenovaných účinků, pes také přináší podněty k pohybu a rehabilitaci. Navíc pes upoutává pozornost na sebe a odvádí ji tak od problému postiženého. V geriatrici funguje pes zejména jako společník a přítel. Pro mnoho seniorů se pes stává i důvodem pro další život. Někým, kvůli komu se ráno musí probudit, o koho se musí starat, kdo jim dává pocit smysluplnosti a potřeby. Nelze opomínat dotykové kontakty, které lidem v domovech důchodců mohou skutečně scházet a být příčinou řady somatických projevů. Pes pomáhá řešit i takový problém, jako je nespavost, prokázané uklidňující účinky vedou ke snížení spotřeby psychofarmak. Nelze si myslet, že by pes byl zázračným lékem na cokoli, ale při správné indikaci dokáže řadu problémů zmírnit a učinit snesitelnější. (6)

1.2.5. Cíle canisterapie

„Naučí-li se děti laskavosti ke zvířatům, budou laskavější nejenom k nim, ale i k sobě navzájem“

(George T. Angella)

1.2.5.1. Oblast sociálně emoční

Hlazením psa a mazlením lze uspokojovat potřebu něžnosti, která je u těchto jedinců mnohdy zvýšena. Dítě zjišťuje, že oproti hračce je pes živý tvor, reaguje na hlas a dotyk, hýbe se, jí, pije, má svoje potřeby a přání, může být smutný i veselý, a také nemocný. Pes lásku oplácí, dítě cítí, že je tu zpětná vazba, že je milováno. (29)

„Tím, že dáváme pejska k „dispozici“ při canisterapii, uspokojujeme potřebu dětí – mít někoho rád“ (29)

Citové potřeby dítěte, především potřebu tělesného kontaktu – mazlení a hlazení, přijímá pes velice ochotně a bezvýhradně, protože odpovídají i jeho potřebám a v odpovídající podobě je vrací (6)

Prostřednictvím navozované komunikace dítěte se psem se lze pokusit snížit nesmělost a uzavřenost a podpořit spontánnost projevu ve vztahu k jiným osobám. Přitom je možno využívat dalších pomůcek (maňásci, obrázky, pohádky, hudba).

„Pokud si dítě se psem hraje, přebírá nové perspektivy a role a vzniká tak jistá pravděpodobnost, že díky hře se psem může dítě opustit svůj egocentrismus. A to je důležitý krok na cestě ke schopnosti komunikovat“ uvádí Galajdová L. (6)

Pes je vhodným prostředkem k integraci – často je iniciátorem či zprostředkovatelem komunikačního i herního kontaktu s ostatními dětmi, pro které je též atraktivní, boří bariéry. (29)

1.2.5.2. Hrubá motorika

Psa zde používáme jako motivační prostředek, plní funkci jakéhosi netradičního cvičebního náradí. Velmi klidné, pasivní nebo líné dítě je psem donuceno k pohybu. Chce se k pejskovi dostat a vyvine proto značné násilí. Naopak hyperaktivní děti se zklidní, aby byly ke psu puštěny. (29)

Hrubá motorika je zajišťována velkými svalovými skupinami, jde o pohyb celého těla dítěte. Pes je pro dítě motivací k pohybu (např. překážkové dráhy, podlézání, přelézání, slalomy, házení hraček, házení míče, vodění psa, přinášení misek atd). Pes udržuje jedince v aktivitě, protože je proměnlivým zdrojem podnětů. (29)

Dítě se musí k psovi např. doplazit nebo dolézt po čtyřech, podlézt ho, napodobovat ho např. při zvedání hlavy, lezení, chůzi po čtyřech (střídání končetin), couvání po čtyřech. Zajímavou zpětnou vazbou a motivací pro děti je v canisterapii možnost shlédnutí „hry“ se psem na videu. Velmi dobrým integračním momentem je vytváření terapeutických skupin s dětmi intaktními. (29)

1.2.5.3. Jemná motorika

Jemná motorika je řízena aktivitou drobných svalů. Zahrnuje aktivitu ruky, mluvních orgánů při artikulované řeči (logomotoriku), pohybovou aktivitu obličeje (mimiku), pohyby dutiny ústní (oromotoriku) a pohybovou aktivitu se zpětnou vazbou zrakovou (vizomotoriku). (29)

„K procvičování jemné motoriky lze samozřejmě používat stavebnice, různé důmyslné hračky, ale práce s živým tvorem – psem, je pro děti vzrušujícím a velkým zážitkem“
uvádí Zouharová M. (29)

Stimulaci jemné motoriky lze provádět např. hlazením otevřenou dlaní, krmením piškoty a granulemi různých velikostí, lámáním piškotů. Lze nacvičovat připínání vodítka, zapínání obojku nebo dávání náhubku. Vhodné k procvičení je i vyndávání pamlsků pro psy z různých typů krabiček, česání, kartáčování a drbání psa. (29)

1.2.5.4. Polohování

„Polohování je metoda založená na přímém kontaktu klienta se psem.“ (psy) jedná se o polohy vleže na měkké podložce. Psovod navede psy tak, aby si lehli těsně vedle klienta – na místa určená fyzioterapeutem. Další místa jsou dopolohována rehabilitačními pomůckami a volná místa jsou přikryta tak, aby neunikalo teplo.

Polohování trvá individuálně dlouhou dobu (většinou 15-20 minut). Působí zde zejména prohřátí, dechová stimulace psa, stimulace srstí psa, klidná atmosféra, vztah k psovi, aj. zjištěnými dopady jsou především zklidnění, prokrvení, celkové uvolnění (uvolnění spasmů), relaxace, příjemné prožitky, prohřátí. Vhodná je následná fyzioterapie, kde je využití uvolněných spasmů.

„Polohování je nejčastěji praktikováno u klientů s DMO, kombinovaným postižením, roztroušenou sklerózou, Parkinsonovou chorobou, u klientů se sníženým periferním prokrvením, mentálním postižením.“ (10)

1.2.6. Výběr psa pro canisterapii

„Canisterapeutičtí psi opravdu pomáhají a nejsou na útočení a dělání šrámu na lidském těle, jsou tu proto, aby pomáhali šrámy hojit...“ (20)

Kritérií pro výběr canisterapeutického psa je mnoho. Volba správného plemene je jen prvním krokem a i při velmi pečlivém výběru je třeba počítat s tím, že jsou plemena pro canisterapeutickou práci vhodná a najde se v nich zcela nepoužitelný jedinec, a naopak jsou plemena jako celek nevhodná, ze kterých může vyjít pes schopný odvést v této oblasti velký kus práce.(32)

Canisterapie nepreferuje určitou speciální rasu psa, upřednostňuje spíše jeho povahové vlastnosti. Doporučená jsou plemena společenská. Canisterapeutické testování by mělo

být ověřováním vhodné povahy zvířete, aby i jemu tato činnost byla k radosti a prospěchu. (32)

Z velkého množství plemen, která jsou k dispozici, se zatím v canisterapii nejvíce uplatňují plemena retrívrů. Nejoblíbenější je zlatý retrívr a stejně vynikající vlastnosti a neuvěřitelnou schopnost vcítění vykazuje flat coated retrívr. (22) Pro svou přátelskou povahu a vynikající schopnost výcviku se oddanými pomocníky tělesně postižených lidí stali také labradoři. (4) Je třeba hledat plemeno klidné, dobře ovladatelné, neušťekané a také plemeno, které není fixované na svého majitele, ale vítá lidskou společnost obecně. Měl by být neagresivní, společenský a dobrácký, měl by mít dobrou fyzickou i psychickou kondici. Tyto vlastnosti lze rozpoznat již u štěněte ve věku 2 – 3 měsíců. Toto je také nejvhodnější doba pro výběr psa k účelům canisterapie. (25)

„Pamatujte si, že pes při terapii musí snést i nějaké to plácnutí, šťouchnutí a tahání. Ať už jde o úmysl nebo o náhodu, pes si rozhodně musí takové jednání nechat líbit. Navíc každá nemocnice je plná hlasitých a neznámých zvuků a prudkých pohybů, pes musí být natolik vyrovnaný, aby se klidně protáhl kolem rachotícího vozíku nebo vzrušeně pobíhajících doktorů. Musíte se spolehnout na jeho pochopení a ochotu vyhovět vám a poslechnout na slovo za všech okolností. Tak konkrétní a užitečné cíle, které představuje terapie, vás budou motivovat, abyste se psem neustále a poctivě cvičili“ (3)

Prvním předpokladem canisterapeutického výcviku je výborná ovladatelnost psa na volno, vyrovnaná povaha, aktivní kontakt vůdce se psem se schopností tvořit tým a ochota k práci. (5) Výcvik psa pro terapeutickou práci, i když se to na první pohled může zdát, není jednoduchý a měl by probíhat od štěněčího věku. Přesto však je možné zařadit do canisterapie psa dospělého, který o svém poslání do této doby nic netušil. Musí však mít velmi dobře zvládnuté poslušnostní návyky a vhodnou vyrovnanou povahu. Je nutné, aby se se svým pánem doučili pouze nové prvky důležité pro specifickou práci pro určité diagnózy pacientů v individuální či skupinové terapii. (32)

Aby pes mohl v budoucnu pracovat s handicapovanými lidmi, musí nejprve projít veterinární kontrolou a také přísnými zkouškami, které ukáží, zda je pro terapii vhodný.(5)

„Samozřejmě existují určité testy, které dokáží určit povahu psa, například, jestli bude dominantní nebo submisivní, ale nikdy to nevíme úplně stoprocentně. Také to hodně závisí na výchově, podstatné je to, co se naučí do dvou měsíců života a potom do půl roku, A navzdory pečlivému výběru ne každý pejsek je schopen dělat všechno. Některý je vhodný například na polohování. Ve stacionáři, kam chodíme za jednou holčičkou, už jí nemusím nic říkat – přijde a sama si přilehne do postýlky k holčičce. Vydrží s ní ležet i půlhodiny a ani se nehne. Další pes je pravý opak, ten se používá speciálně na skupinovou terapii, kdy je potřeba pes pohyblivý a hbitý. Velký pes se hodí k vozíčkářům, protože si sedne a oni k němu dobře mohou“ (23)

Základem canisterapeutického psa je hlazení a mazlení. Obojí musí takový pes vydržet dlouho, a proto se využívá touha štěněte po kontaktu k nasměrování na těsný kontakt s člověkem. Pes se připravuje na terapeutické poslání již od štěněte, a proto je třeba ho zvykat na různé situace a prostředí, se kterými se může setkat. Přivyká si na různé možnosti komunikace a různé zvuky. Od klidného hovoru, přes pískání, kvičení, až po hlasitý smích. Majitel psa musí zajistit, aby unesl velkou psychickou zátěž. (22)

Velkou roli však hraje i exteriér psa. Je třeba vycházet z toho, že jedním ze základních bodů canisterapie je fyzický kontakt člověka se psem. Obtížně lze tedy například využívat psy s velkým množstvím volné kůže nebo psy s výraznými pysky, u kterých dochází k enormnímu a pro většinu lidí odpuzujícímu slinění. Obtížné je i využití psů s tvrdou a pichlavou srstí, protože kontakt s nimi je některým lidem nepříjemný a u klientů s citlivější pleťí může kontakt s nimi vyvolávat nepříjemné reakce. Určitá omezením mají i psi s výrazným předkusem. Silně vysunutá spodní čelist s vyčnívajícími řezáky může působit hrozivě. Z hlediska budoucího využití je zajímavá i velikost plemene. Například v domovech důchodců jsou vítáni spíše psi menší, kteří

neohrožují stabilitu obtížně se pohybujících lidí a jejichž velikost umožňuje, aby si je ležící pacient vzal na lůžko. (22)

„Terapeutický pes je totiž vystaven neustálému halasu, prudkým pohybům, nečekaným dotekům a objetím, nekonečnému drbání a hlazení či občasnému vláčení za vodítko. Pes musí brát jako naprosto normální pohyb těžce postiženého člověka, manipulaci s vozíkem, a nesmí ho vyvést z míry ani případný pád dítěte s holemi před jeho tlamou. Důležité také je, aby ho kontakt s cizími lidmi těšil“ (20)

Pro psy je canisterapie velmi náročná práce, musí se mnohým věcem naučit a ne každý pes je po delší dobu plnit funkci „terapeuta“. Proto musí mít pes zaručen klid na krmení a spaní a musí vyrůstat a žít v přátelském prostředí. (20)

1.2.7. Předpoklady psovoda

„Člověk, který chce potřebným pomáhat, už se takový asi musí narodit. Nečiní tak hlavně proto, aby svého bližního, který je dle jeho pohledu na tom hůře, zachraňoval, ale žije ve společenství všech ostatních s porozuměním. A do tohoto společenství nepatříme jen my lidé, ale také příroda a zvířata, tedy i psi.“ (5)

Práce psa je závislá na osobnosti psovoda. Spolu vytváří základní pracovní dvojici. Důležitá je klidná a vyrovnaná povaha psovoda, sociální citění, snaha stále se učit a podrobit se podmínkám pro výkon canisterapie. Musí mít rád zvířata (psy), ale důslednost při výcviku psa je nutná. Měl by být klientům příkladem v klidu, rozhodnosti a důslednosti. Psovod musí být především člověkem ochotným obětovat svůj volný čas. Jediná odměna psovoda je pocit, že vykonal činnost, která pomohla jiným lidem, kteří se cítí osamělí, odložení, zbyteční. Pomáhá postiženým a dětem bez domova. Místo peněz vidí rozzářené oči, veselost, spokojenost, touhu žít, vytváření tolerance, zvyšování sebevědomí, ochotnější přístup k rehabilitaci. (11)

1.2.8. Kde všude se tedy může canisterapie uplatnit

- ▶ u jedinců s mentálním postiženým, kde pes motivuje k rozvíjení rozumových schopností a sociálních dovedností
- ▶ u dětí a dospělých s autismem. Pes se tu stává prostředníkem mezi světem autistů a světem reálným, boří komunikační bariéry)
- ▶ u emocionálně poškozených a citově deprivovaných dětí a mládeže. Psi se stávají kamarády, důvěrníky, děti se na návštěvy psů těší, hry se psy navozují pocity radosti, jistoty...
- ▶ u smyslově postižených jedinců. Psi vodící pro zrakově postižené a psi signální pro sluchově plní roli jak pomocníků, tak společníků, kteří „drží nad vodou“.
- ▶ u některých psychiatrických diagnóz pes navozuje uvolněnou a radostnou atmosféru, stává se důvěrníkem, formou polohování dochází ke zklidnění.
- ▶ u klientů apatických pes pobízí k aktivitě, odbourává egocentrismus
- ▶ u dlouhodobě a chronicky nemocných dětí a dospělých je pes příjemnou změnou v nemocničním prostředí, „vytrhuje“ ze stereotypu
- ▶ u starších a nemocných lidí pes „naslouchá a nekritizuje“, je stálým společníkem.

(26)

2. Cíle práce

Cílem práce je zpracovat popis metodiky canisterapie praktikované v daném zařízení a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace v daném zařízení.

Dílčím cílem je zjistit informovanost klientů a personálu o canisterapii a jejich postoj k ní, získat zpětnou vazbu od rodičů (u dětských klientů) a psovodů.

3. Metodika

3.1. použitá metoda

Pro tuto práci byla použita metoda kvalitativního výzkumu.

Cílem první fáze výzkumu bylo zpracovat popis metodiky canisterapie praktikované v daném zařízení a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace v daném zařízení. Data byla zjišťována metodou dotazování (neřízený rozhovor s kontaktními osobami pro canisterapii v zařízení) a pozorování.

Cílem druhé fáze výzkumu je zjistit informovanost klientů a personálu o canisterapii a jejich postoj k ní, získat zpětnou vazbu od rodičů (u dětských klientů) a psovodů.

Pro sběr dat byla využita metoda dotazování, technika sběru dat dotazníků a rozhovoru. (řízeného rozhovoru). Respondenti byli klienti a zaměstnanci, psovodi a rodiče (u dětských klientů) v daných zařízeních v Českých Budějovicích.

Předpokládaný počet respondentů pro potřeby ankety a rozhovoru bylo 15 osob z personálu a 15 osob z klientely v každém zařízení a jejich rodiče, a psovodi, kteří do zařízení docházeli.

Otázky k rozhovorům byly předem rozděleny do čtyř skupin, a to pro klienty, pro zaměstnance, pro psovody a pro rodiče klientů.

V každém zařízení jsem se byla nejprve osobně zeptat, zda u nich můžu provádět šetření. Setkala jsem se vždy s vlídným přístupem a nápomocí.

3.2. charakteristika výzkumného souboru

Základní soubor tvoří zařízení v Českých Budějovicích, kde je klientům umožněna některá z forem canisterapie. Zkoumaný soubor tvoří tři vybraná zařízení: ÚSP Máj – Domov pro seniory, Speciálně pedagogické centrum pro děti sluchově postižené, v Riegerově ulici, Dětském centru Světluška.

4. Výsledky

4.1. ÚSP Máj-DD

4.1.1. metodika canisterapie, stanovení cílů canisterapie a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace

Canisterapie v Domově důchodců Máj probíhá od roku 2005, a to formou jak individuální tak i skupinové canisterapie. Zařízení samo kontaktovalo canisterapeutické sdružení HAFÍK v Třeboni. Personál je canisterapii velice nakloněn. V Domově důchodců má canisterapii na starosti ergoterapeutka a sociální asistentka, které se starají o organizaci a stanovování cílů. Nejčastější postižení klientů, kteří se canisterapie účastní je stařecká demence, Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba, tělesné postižení po cévní mozkové příhodě.

V době výzkumu na canisterapii docházeli do zařízení 2 canisterapeutické týmy. Jeden tým se dvěma kříženými pejsky, jménem Haryk, kterému jsou 3 roky a Benny, který zakrátko oslaví 10 let. Druhý tým dochází s novofundlandským psem, kterému je 2,5 roku. Oba týmy mají složené canisterapeutické zkoušky, a dochází pravidelně na supervize. Oba canisterapeutické týmy mají také se zařízením sjednanou smlouvu o vykonávání canisterapie právě v jejich zařízení. Nejsou však placenými osobami, dochází sem jako dobrovolníci. Zařízení jim přispívá pouze určitou finanční částkou na dopravu, popřípadě poskytuje pro psy piškoty.

Canisterapie má v tomto zařízení velké zasazení také mezi jiné metody, a to především do rehabilitace, v podobě procházek, aportování psů, kdy cvičí jemnou i hrubou motoriku, no a v neposlední řadě také trénování paměti. Dále také do ergoterapie, a muzikoterapie, kdy klienti vyrábí výrobky v podobě psa, nebo různé jiné věci pro psy, nebo si zpívají písničky se psí tematikou.

Klienti se účastí velmi aktivně. Jejich zapojení do canisterapie spočívá především v podobě česání psa, aportování, dáváním povelů, hrají nejrůznější hry, kde se účastní jak pes, tak i klienti. Klienti se se psem také rádi mazlí a také si s ním velice rádi povídají.

Skupinová canisterapie

Skupinová canisterapie probíhá v zařízení každou středu v dopoledních hodinách. Délka jejího trvání je jedna hodina. Což je přiměřená doba, aby nebyly unaveni ani klienti ani psi.

Počet klientů, kteří se účastní jedné canisterapeutické návštěvy, se pohybuje vždy kolem 10 až 15 klientů. Záleží na jejich momentálním zdravotním stavu. V zimním období a za nepříznivého počasí v letním období probíhá canisterapie v prostorách zařízení, nejčastěji v jídelně. Je-li vhodné počasí, probíhá i venku.

Hlavním cílem skupinové canisterapie je nejen rozveselení klientů, zpestření dne ze stereotypu, odvedení pozornosti od problémů a starostí, které klienti mívají, nebo od svého zdravotního stavu, ale především jde také o procvičení jejich jemné i hrubé motoriky, procvičení paměti, a to vše nenásilným způsobem za přítomnosti psa.

Psovodka na začátku terapie obejde se psy všechny zúčastněné, kteří sedí v kroužku, utvořeném ze židlí, a představí se. Potom předvedou, co nového se se psy naučili, takové malé vystoupení, dalo by se říci. Potom už volně přechází k oné terapii. Přesněji řečeno k aktivitám se psy. Začíná se od lehčích úkonů k procvičení jemné a hrubé motoriky, jako je česání, kartáčování pejska, potom připínání a odepínání obojku, házení aportu, schovávání piškotu v dlani. Hlazení psa ani nemusím zmiňovat. Klienti hladí psa sami od sebe, aniž by je k tomu někdo vyzval. Při tom všem dělají klienti pohyby právě jim tolik prospěšné. V poloze vsedě nastavují nohy, aby je mohli psi přeskakovat. Venku vodí sami klienti psy na vodítku.

Komunikaci procvičují prostřednictvím povelů (sedni, lehni, aport...), které klienty motivují k tomu, aby mluvili srozumitelně a jasně, jinak by jim psi nerozuměli. Nebo

různým povídáním o psech. Čímž už se dostáváme k dalšímu cíli terapie, k trénování paměti. Klienti si připomenou jména psů, jejich věk, plemena, jakou mají barvu srsti, a tak podobně. Povídají si o tom, kdo měl doma kolik psů, vzpomínají na minulost, připomínají si hezké vzpomínky.

Velmi rádi mají klienti i hry spojené s psí tematikou. Například když mají před sebou položené nějaké předměty, které si musí zapamatovat. Poté zavřou oči a psovod buď nějaký předmět odebere, nebo naopak přidá. Klienti potom musí hádat, který z předmětů chybí nebo je navíc. A nebo hra této podobná je, když si předměty zapamatují, potom se zakryjí a klienti je musí všechny vyjmenovat.

Stejně jako na začátku skupinové canisterapie probíhá přivítání, tak na konci zase rozloučení a zatleskání psům.

Individuální canisterapie

Individuální canisterapie začala probíhat o něco později, než skupinová canisterapie a dochází sem na ní novofundlandský pes, 2,5 roku starý. Doba trvání při individuální canisterapii je také jedna hodina, a to zpravidla ve čtvrtek dopoledne. Probíhá stejně tak vevnitř zařízení, a nebo za přízně počasí venku.

K individuální canisterapii byly určeny dvě klientky po cévní mozkové příhodě. Zde opět stanovuje ergoterapeutka cíle, a podle nich se volí konkrétní aktivity se psem. Samozřejmě ve spolupráci s psovodem.

Obě tyto klientky mají špatně pohyblivou jednu z horních končetin. Proto byly cíle stanoveny ve větší míře právě k pohyblivosti horních končetin. Nejprve si klientky schovávaly piškoty do právě postižené dlaně, kdy bylo úkolem psa piškot hledat. Tím hýbal s rukou klientek, prohříval jí dotykem, funěním a olizováním jazykem. Obě klientky potom měly velikou radost, když pes piškoty našel a snědl.

Cvičilo se nejenom s rukou nemocnou, ale také s druhou. Psovodka předcvičovala, a klientky cviky opakovaly. Samozřejmě nechybělo aportování a odměňování psa pamlskem. Stejně tak i paměť byla procvičována. Podobnými hry jako u canisterapie

skupinové.

4.1.2. informovanost a postoj klientů ke canisterapii – výsledky ankety pro klienty

Slyšeli jste někdy pojem canisterapie?

ano	4
ne	11
Celkem	15

Tabulka 1: informovanost klientů

Na otázku, zda někdy slyšeli pojem canisterapie, odpovědělo jedenáct klientů, že tento pojem neslyšeli, a čtyři z nich odpověděli, že ano. Klienti, kteří odpověděli, že pojem canisterapie neslyšeli, jsou účastníky skupinové canisterapie, trpí stařeckou demencí, Alzheimerovou chorobou apod. Mezi klienty, kteří odpověděli, že tento pojem jim není cizí, jsou dvě klientky, které se účastní individuální canisterapie a jsou po cévní mozkové příhodě.

Co si představujete pod pojmem canisterapie ?

hraní si se psem	10
léčbu pomocí psa	4
trávení volného času za přítomnosti psa	1
jiná možnost, jaká	0
Celkem	15

Tabulka 2: informovanost klientů

Zde otázka zněla, co si pod pojmem canisterapie představujete. Léčbu pomocí psa zvolily opět také klientky účastnící se individuální canisterapie. Dalších deset klientů vidí v canisterapii hru se psem, a jeden klient považuje canisterapii jako trávení volného času, kdy je mu společníkem právě pes.

Canisterapie se účastníte?

Ano, aktivně a pravidelně	9
Ano, ale ne pokaždé	6
Ne, neúčastním se vůbec	0
Celkem	15

Tabulka č.3: postoj klientů ke canisterapii

Tato otázka měla za úkol zjistit, jaký je postoj a zájem klientů o canisterapii. Devět klientů označilo možnost odpovědi, že se canisterapie účastní aktivně a pravidelně. Šest z klientů odpovědělo, že se canisterapie účastní, ale ne pokaždé..

Chtěli byste, aby canisterapie probíhala častěji?

ano, určitě	13
ano, klidně může	2
ne, takhle nám to vyhovuje	0
Celkem	15

Tabulka 4: zájem a postoj klientů

Otázka, zda by klienti chtěli, aby canisterapie probíhala častěji, zjišťovala zájem a postoj klientů ke canisterapii.

Třináct z dotázaných klientů odpovědělo, že by určitě chtěli, aby canisterapie probíhala vícekrát, než jen jednou týdně, protože se jim velmi líbí. Dva z klientů odpověděli, že ano, klidně může probíhat častěji.

Jste rádi, že ve Vašem zařízení canisterapie probíhá?

Ano	15
Spíš ano	0
Ne	0
Spíš ne	0
Celkem	15

Tabulka 5: zájem a postoj klientů

U otázky, jste rádi, že ve Vašem zařízení canisterapie probíhá, všichni dotázaní zvolili odpověď ANO. Žádný z nich nezvolil odpověď s jinou možností, nežli ANO.

Myslíte si, že canisterapie je pro Vás vhodná, nebo nevhodná?

Vhodná	15
Nevhodná	0
Celkem	15

Tabulka 6: postoj klientů

Tato otázka zjišťovala, jaký je postoj klientů ke canisterapii, čili, zda si myslí, jestli je pro ně canisterapie vhodná nebo právě naopak nevhodná. Všichni z dotázaných odpověděli, že canisterapie pro ně vhodná je. Odpověď nevhodná, nezvolil žádný z dotázaných.

4.1.3. informovanost a postoj zaměstnanců ke canisterapii – výsledky rozhovoru se zaměstnanci zařízení

Slyšeli jste někdy pojem canisterapie?

Ano	15
Ne	0
Celkem	15

Tabulka 7: informovanost zaměstnanců

Otázka, slyšeli jste někdy pojem canisterapie, zjišťovala u personálu informovanost o canisterapii. Všichni dotázaní odpověděli ANO, že tento pojem slyšeli.

Co si pod pojmem canisterapie představujete?

Terapie se psy	11
Terapeutická činnost canisterapeuta s klientem prostřednictvím cvičeného psa	3
Terapeut pracuje se psem buď ve skupině	1

nebo individuálně (léčba psem)	
--------------------------------	--

Tabulka 8: informovanost zaměstnanců

Otázka, co si pod pojmem canisterapie představujete, zjišťovala u zaměstnanců jejich informovanost, co se pojmu canisterapie týče. Respondenti odpovídali v počtu jedenácti dotázaných, že se jedná o terapii se psy. A to doslovně stejně. Tři z dotázaných odpověděli, že se jedná o terapeutickou činnost canisterapeuta s klientem prostřednictvím vycvičeného psa. A jeden z dotázaných odpověděl, že terapeut pracuje se psem buď ve skupině nebo individuálně a doplňuje, že jde o léčbu psem.

Znáte a dovedete vyjmenovat nějaké podmínky pro canisterapii?

Místnost, prostředí	8
Spolupráce klienta, dobrý vztah s terapeutem	7
Výcvik psa	3
Klienti bez fobie na psy, nebo špatné zkušenosti s nimi	2

Tabulka č. 9: informovanost zaměstnanců

Dotázaní zde odpovídali vícero různými odpověďmi. Nejčastěji však odpověděli, že jednou z nejdůležitějších podmínek pro canisterapii je místnost, prostředí, kde se dá nejen praktikovat skupinová canisterapie, ale i například polohovat u canisterapie individuální. Takto odpovědělo osm dotázaných z patnácti. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že pro canisterapii je nutná spolupráce klienta a dobrý vztah s terapeutem, nebo-li s psovodem a se psem také. Tuto odpověď vyslovilo 7 dotázaných. Tři odpovědi byly pro výcvik psů. A dvě odpovědi se shodly na tom, že by klienti měli být bez fobie na psy, nebo nějaké špatné zkušenosti s nimi mít.

Co pozitivního, podle Vašeho názoru, canisterapie obecně klientům přináší?

Příjemný pocit, emoční naladění	4
Radost	5
Nové vztahy	2
Klid	4
Kontakt se zvířetem	5

Tabulka 10: postoj zaměstnanců ke canisterapii

Na tuto otázku, co pozitivního, podle Vašeho názoru, canisterapie obecně klientům přináší, respondenti nejčastěji odpovídali, že canisterapie klientům přináší radost, kontakt se zvířetem, potom klid, příjemný pocit a emoční naladění, a také nové vztahy, tedy, že klienti nesedí sami ve svém pokoji, ale že se setkají s ostatními lidmi.

Otázka z rozhovoru č. 5 (Je zájem o canisterapii) zjišťovala postoj zaměstnanců ke canisterapii v daném zařízení. A ze zaznamenaných odpovědí vyznělo, že zájem je velký, a kdyby to bylo možné, přáli by si jak klienti, tak i zaměstnanci, aby canisterapeutický tým docházel do zařízení častěji.

„Samozřejmě jsou zde klienti, kterým musíme připomínat, že dnes přijdou psi na canisterapii, ale jsou zde i tací, kteří si to pamatují, a netrpělivě vysedávají u vchodu a pejsky vyhlíží.“

Otázka z rozhovoru č.6, jak hodnotíte váš postoj ke canisterapii ve vašem zařízení? Myslíte si, že je kladný, nebo k tomu máte i něco záporného?

Odpovědi zazněly vždy kladně.

„Náš vztah ke canisterpii je velmi dobrý. Velice nás těší zájem klientů o canisterapii. My máme také radost, když vidíme naše klienty, jak jsou veselí. Klientky po individuální canisterapii jsou uvolněné, dobře se s nimi potom cvičí. Všichni jsou plní dojmů, které nám chtějí sdělit, canisterapie je vede k lepší a hlavně k mnohem častější komunikaci.“

Přináší canisterapie klientům něco negativního?

Ano, někdy zmatení v těžkém stádiu Alzheimerovi choroby	2
Ne	13

Tabulka 11: vliv canisterapie na klienty

Na otázku, zda canisterapie přináší klientům něco negativního, odpovídali respondenti ve třinácti případech, že ne, že klientům canisterapie nic negativního nepřináší. Ve dvou případech odpověděli, že ano, že to může být zmatení v těžkém stádiu Alzheimerovi choroby. „Ale s negativními zážitky se setkáme jen velmi zřídka.“

Jaké má canisterapie účinky na klienty?

Uvolnění, zklidnění	5
Radost	5
Větší hybnost	3
Mazlení	3
Posiluje vztah k psovi	3
Dobrý pocit z vlastních schopností	1

rehabilitace	3
Setkání se s kolektivem	5
Celkem	28

Tabulka 12: vliv canisterapie na klienty

Otázka, jaké má canisterapie účinky na klienty, zjišťovala, jaký vliv, účinky má na klienty průběh canisterapie. Dotázaní uváděli samé kladné účinky. Jak lze vidět z tabulky, pěti odpovědím se dostalo uvolnění a zklidnění, radost a také setkání se s kolektivem. Tři dotázaní odpověděli rehabilitace, větší hybnost, mazlení se se psem, a také, že posiluje vztah k psovi. Jeden dotázaný odpověděl dobrý pocit z vlastních schopností.

4.1.4. Zpětná vazba od psodů

V rozhovoru jsem kladla otázky na téma, co si psodů myslí, že canisterapie klientům přináší? Ať už pozitivního, nebo negativního. Psodůka ze skupinové canisterapie odpovídala, že do pozitiv by rozhodně zařadila vzpomínky na psa, kterého klienti chovali dříve doma, jsou velmi rádi za zábavu, kterou jim pes přináší, děkují mu za zpestření dne, pes je jim přítelem, kterému se můžou svěřit. Naopak k negativním zážitkům patří například ignorace. Klient je na psa z neznámého důvodu našťvaný, nechce se s ním bavit, nechce ho pohladit. Prý psy nikdy neměl rád.

Psodůka z individuální canisterapie zase udává, že pejsci klientům přináší duševní rovnováhu, fyzické uvolnění i psychické uklidnění. Pes v těchto směrech působí velmi dobře. V psovi vidí milého společníka, neboť klienti se cítí v domovech osamoceni, jsou odloučení od rodiny a díky psovi nejsou tak sami. Můžou si s ním popovídat, pomazlit, a nepřemýšlí tak nad svojí nemocí. Pozoruhodné je to, že někteří klienti vůbec nekomunikují s personálem, ale se psem mluví.

A je také na místě se vždy na začátku canisterapie zeptat, zda klient nemá strach ze psů.

Nejčastější postižení klientů, se kterými tyto psovodky pracují, je stařecká demence, Alzheimerova choroba, klienti se ztrátou krátkodobé paměti, klienti po CMP, tedy špatná nebo žádná hybnost některé z končetin.

Z důvodů těchto nemocí je proto ve většině případů nutné klienty na canisterapii upozornit. Nepamatují si, že je právě středa a že právě dneska bude canisterapie. Ale jsou i tací klienti, kteří se sami na canisterapii hlásí, a nebo se neustále vyptávají personálu, kdy už bude středa a přijdou pejsci. I přes to všechno je účast klientů na canisterapii vysoká. Na skupinové canisterapii se účastní vždy kolem 15 klientů. Na individuální samozřejmě jedna nebo dvě klientky.

Na otázku, zda žádal personál, nebo klienti o častější návštěvy canisterapeutického týmu, odpověděly, že ano, že by byli rádi za častější návštěvy, ale ví, že z časového i finančního hlediska je to málo pravděpodobné. Stejně tak by chtěli, aby se s canisterapeutickými psy docházelo na všechna oddělení domova pro seniory, a nejenom je jedno.

Také sem se dozvěděla, že canisterapie se účastní více ženy, než muži. Při skupinové canisterapii jsou účastní pouze dva muži. Snad prý také proto, že v domově jsou převážně ženy.

Psovodky celkově zhodnotily, že canisterapie je pro klienty vhodná z několika hledisek. Klienti nejsou tak sami, mají radost z návštěvy psovoda i psa, protože často nemají žádné návštěvy, vidí tu nový smysl života, mají radost, když můžou pejška odměnit nějakým pamlskem, s pejskem se dostanou ven, nesedí sami v pokoji, popovídají si, uvolní se, nemají starosti, jsou psychicky v rovnováze.

4.2. Speciální centrum pro děti sluchově postižené

4.2.1. metodika canisterapie, stanovení cílů canisterapie a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace

Canisterapie v tomto zařízení probíhá sice třikrát týdně, ale vždy s jinými klienty. Probíhá tu formou individuální canisterapie, a klienti se zde střídají. Jsou tu klienti s postižením sluchu, nebo neslyšící. Čtyři z nich mají Kochleární implantát, a dva z nich naslouchadla. Pohybují se ve věkové kategorii 3 až 7 let.

Zařízení má s canisterapeutickým týmem uzavřenou smlouvu o praktikování canisterapie právě v jejich zařízení. Psovod není placenou osobou, dochází sem coby dobrovolník. Zařízení pouze přispívá určitou finanční částkou na dopravu psovoda se psem do zařízení. Rodiče klientů zase dávají dětem piškoty nebo jiné pamlsky pro psy.

Canisterapie zde probíhá formou individuální canisterapie, vždy s jedním klientem, popřípadě dva sourozenci spolu. Délka trvání canisterapie se pohybuje vždy kolem jedné hodiny. Záleží na aktivitě klienta. Někdy trvá i přes hodinu, někdy trvá necelou hodinu. Průběh bývá téměř vždy stejný, až na výjimky, kdy záleží na stanoveném cíli u právě daného klienta.

„Snažíme se, aby během canisterapie nebyli přítomni rodiče, ale hlavně ze začátku to není možné. Děti se nejspíš ze začátku bojí, a tak tu bez rodičů nechtějí být, ale postupem času už rodiče přítomni vůbec nejsou a canisterapie probíhá jen za přítomnosti terapeuta, klienta, psa. Rodiče jsou také rádi, když vidí, že jejich dítě vydrží chvíli bez nich a svou pozornost soustředí zejména na psa.“ Říká canisterapeutka.

Cíl, který je téměř u všech klientů stejný, je zaměřen hlavně na soustředěnost, celkovou chuť k učení, rozvoj řečových dovedností a také zlepšení jemné motoriky. Právě komunikace je to, co dělá ze začátku největší problémy. A navíc sluchové postižení je velkou bariérou v komunikaci, kterou se musí pokusit canisterapeut odstranit. Důležité tedy je, aby klient byl soustředěný, a věnoval pozornost nejen na psa, ale hlavně na terapeuta.

Canisterapie zde probíhá metodicky od jednodušších úkonů, po ty složitější, kdy klient musí vykazovat větší samostatnost. Na začátku canisterapie si připomeneme jméno psa, dítě mu samo donese misku s vodou. Potom následuje procvičení jemné motoriky v podobě česání psa, připínání obojku, nebo také podáváním piškotů psovi.

Během canisterapie se hraje i spousta her. Například skládačka se psí tematikou, kterou dítě skládá, ať už samo, nebo s dopomocí terapeuta. Nebo hra, kdy poskládá vedle sebe misky pro pejska s různými barvami, k tomu musí přiřadit kelímky stejné barvy, a k tomu ještě přiřadit vodítka se stejnými barvami a míčky se stejnými barvami. Potom dává do mističek určitý počet piškotů, který mu předem řekne canisterapeut, čímž si klient také procvičuje základní počty. A pejsek nakonec piškoty hledá a sní je, což je mu zároveň odměnou.

Hrají také hru, kdy klient schová po místnosti piškoty, pes je hledá a potom sní. Pak se role obrátí, piškoty schovává canisterapeut a klient je hledá.

„Piškotávání“, tak je nazvaná hra, kdy se na tělo klienta, a třeba i sourozence, který je přítomen, pokladou piškoty, a pes je přímo z těla sbírá a jí.

Hra k procvičování řeči, je hra na povely, aportování, v podobě slůvek, sedni, lehni, dones, hledej, a podobně. Stejně takový význam měla hra, kdy klient poukazoval a dotýkal se jednotlivých částí těla psa, a nazýval je pravými jmény a říkal a počítal kolik částí je tam vícekrát. Například, že nohy jsou čtyři, uši dvě, oči dvě, ocas jeden.

Citová stránka se projevovala při mazlení se se psem, i když ze začátku se bály psa dotýkat, teď jim to vůbec nevadí, ba dokonce sami vyhledávají jakýkoliv kontakt s psem.

Canisterapie má v tomto zařízení velké zasazení také mezi jiné metody rehabilitace, a to zejména do logopedie. Klienti se během terapie více rozmluví, sou uvolněnější, veselejší, pes je pro ně motivačním prostředkem, aby mluvili srozumitelněji, jinak jim nebude rozumět, a na povely nebude reagovat. Účinky canisterapie jsou tedy viditelné.

Díky psovi klient nejen více mluví, zejména ti klienti, kteří mají v tomto směru velké nedostatky, či problémy, ale u hyperaktivních dětí zde naopak dochází k velkému zklidnění. Dítěti je tu vysvětleno, že kolem pesa nemůžou pobíhat a skákat, jak je napadne, že se jich může pes bát. A ti, jen aby nepřišly o kontakt s psem, se raději uklidní a vydrží chvíli v klidu.

Klienti si psa velice oblíbili a vždy se jeho návštěvy nemohou dočkat. Pes je pro ně velkou motivací.

4.2.2. informovanost a postoj zaměstnanců ke canisterapii – výsledky rozhovoru se zaměstnanci zařízení

Slyšeli jste někdy pojem canisterapie?

Ano	15
Ne	0

tabulka 13: informovanost zaměstnanců:

Otázka, slyšeli jste někdy pojem canisterapie, zjišťovala u personálu informovanost o canisterapii. Všichni dotázaní odpověděli, ano, tento pojem jsme slyšeli.

Co si představujete pod pojmem canisterapie?

Učení se se psem	9
Terapie, léčba pomocí psa	6

Tabulka 14: informovanost zaměstnanců:

I tato otázka, co si představujete pod pojmem canisterapie, zjišťovala, jaká je informovanost zaměstnanců o pojmu canisterapie.

Devět z dotázaných na tuto otázku odpovědělo, že pod pojmem canisterapie si představují, že přijde psovod se svým psem a společně s dětmi se učí, cvičí výslovnost, a dělají různé aktivity. Ostatní odpovídali, že si pod pojmem canisterapie představují terapii se psy.

Znáte a dovedete vyjmenovat nějaké podmínky pro canisterapii?

Vhodné prostředí (místnost)	8
Spolupráce (klienti, rodiče)	6
Cvičený pes	5

Tabulka 15: informovanost zaměstnanců:

I otázka, zda-li zaměstnanci znají a dovedou vyjmenovat nějaké podmínky pro canisterapii zjišťovala informovanost zaměstnanců o canisterapii.

Respondenti u této otázky vyslovovali více odpovědí. Osmkrát bylo řečeno, že důležité je prostředí, nebo místnost, kde se canisterapie provádí, neboť nesmí rozptylovat ani klienta, ani samotného psa. Šestkrát to byla spolupráce, jak s klienty tak s rodiči, a pětkrát to byl cvičený pes.

Co podle vašeho názoru canisterapie klientům přináší?

Radost	8
Kamaráda v podobě psa	9
Kontakt se zvířetem	4

Tabulka č.16: postoj zaměstnanců ke canisterapii:

Na otázku respondenti odpovídali v osmi případech, že je to radost, v devíti případech to byl kamarád v podobě psa a čtyřikrát uvedli kontakt se zvířetem.

Otázka č. 5, je zájem o canisterapii, zjišťovala postoj zaměstnanců ke canisterapii v daném zařízení. Z odpovědí je zřejmé, že zájem o canisterapii v tomto zařízení je velký, a kdyby to bylo možné, přáli by si jak klienti, rodiče, tak i zaměstnanci, aby canisterapeutický tým docházel do zařízení častěji. „Děti jsou velmi rády v blízkosti psa, vždy se na psy těší, hrají s ním rády různé hry.“

Otázka č. 6 (Jak hodnotíte canisterapii, jaký je váš postoj k ní?)

Tato otázka zjišťovala postoj zaměstnanců ke canisterapii, a setkala se s kladným hodnocením. Zaměstnanci jsou velmi spokojeni a rádi, že u nich v zařízení canisterapie probíhá. „Přece jenom, canisterapie není zas až tak všem známý pojem, a ne všude jsou jí nakloněni, nato aby byla kdekoliv praktikována. Jsme proto rádi, že prostřednictvím nás, může být tolika dětem nakloněna. Určitě jsme pro, a budeme ji i nadále rozvíjet. Na mnohých z dětí je opravdu vidět, že jim to prospívá.“

Myslíte si, že canisterapie přináší klientům něco negativního?

Ano	2
Ne	13

Tabulka č. 17: vliv canisterapie na klienty:

U otázky, myslíte si, že canisterapie přináší klientům něco negativního, odpovědělo třináct dotázaných, že si nemyslí, že by canisterapie přinášela něco negativního. Dva z nich se zmínili pouze o strachu ze psa, nebo o tom, že některý z klientů může být podrážděný, mírně agresivní, a tedy je i na psa zlý. Ale aby pes ublížil klientovi, s tím se tu ještě nesetkali.

Jaké má canisterapie účinky?

Klienti více mluví	12
Samostatnost	4
Zklidnění	2

Tabulka č. 18: vliv canisterapie na klienty:

Tato otázka zjišťovala, jak canisterapie na klienty v tomto zařízení působí, jaké má na ně účinky. Dvanáct z dotázaných uvádí, že díky psovi klient více mluví. Čtyři uvádí, že díky psovi dochází k větší samostatnosti klienta. A dva z dotázaných uvádí, že je klient více klidnější.

4.2.3. Zpětná vazba od psodů

Psodovka v tomto zařízení pracuje s dětmi ve věku 3-7 let, kteří mají nějakou sluchovou vadu, nebo jsou neslyšící. Celkem pracuje se šesti dětmi, čtyři z nich mají Kochleární implantát, a dva z nich mají naslouchadla.

Na otázku, co podle vašeho názoru canisterapie těmto klientům přináší, odpověděla, že hlavní roli tu hraje logopedie. „Největším úkolem je cvičit řeč a správnou výslovnost. Některé z dětí nemluví vůbec, a díky psovi k tomu mluvení dochází. Takže jedním velkým přínosem pro ty děti vůbec je mluvení. Učí se zde také samostatnosti. I když ze začátku to třeba nejde, děti jsou na rodiče upnutí a rodiče jsou u canisterapie nezbytnou součástí, s postupujícím časem se nám podaří být s dětmi sami, bez rodičů.

Během canisterapie se učíme nejen správně mluvit, ale i rozpoznávat barvy a také se učíme počítat. U některých dětí se odbourává agresivita, dochází u nich je zklidnění. A to zejména u dětí hyperaktivních. Pes dítěti přináší pocit důležitosti. A to pouze tím, že zadá pejskovi povel. Má radost z toho, že ho poslechne, že on je tu tím, kdo nemusí poslouchat. Má pocit nadřazenosti, získá kamaráda. Samozřejmě se zde také děti naučí pravidlům. Na začátku canisterapie se vždy zdůrazní, že pokud se dnes naučím tohle a tohle, a nebo pokud se bude chovat hezky, tak za odměnu může pejska nakrmit, nebo ho povede na vodítku, nebo si s ním zahraje nějakou hru.“

Myslíte si, že je canisterapie pro klienty vhodná? A proč?

„Ano, myslím si, že je pro ně určitě vhodná. No a zejména proto, jak už jsem uvedla dříve. Hlavně tedy, že nejsou tak rozptýleni. Opravdu jsou schopni naučit se určitým pravidlům a dodržovat je, jen aby jim byl pejsek odměnou. Samozřejmě ale, nebereme to jako vydírání.“

Jak dlouho již do tohoto speciálního centra pro děti sluchově postižené docházíte a provádíte canisterapii?

„Chodíme sem už něco málo přes jeden rok. A jsou zde s námi zatím spokojeni.“

Provádíte canisterapii i v době prázdnin?

„V období prázdnin je to trochu složitější, děti nedochází sem do zařízení, ale pokud si rodiče přejí, docházíme za nimi my s pejskem domů. Také pořádáme canisterapeutické tábory, kam s námi mohou děti jet, ale tady je zase občas malý problém s rodiči, kteří se nám asi bojí děti svěřit. Dost často se setkáváme se slovy, že by to tam asi naše dítě nevydrželo samo, tak dlouho bez rodičů.“

4.2.4. Zpětná vazba od rodičů

Nejprve jsem se snažila zjistit, jaké informace vůbec rodiče o canisterapii mají.

Ptala jsem se tedy hned úvodem, zda už pojem caniterapie někdy slyšeli, a co si pod jeho pojmem představují za význam?

Všichni rodiče od dětí, účastnících se canisterapie odpověděli, že ano, tento pojem už slyšeli. Pod jeho významem si představují nám dobře známá slova - léčbu pomocí psa, terapii se psem, neboť většina z nich už prý o canisterapii hodně četli.

Kde jste se o canisterapii dozvěděli?

Všichni dotázaní odpověděli: „Canisterapie nám byla nabídnuta za strany zařízení, kam děti dochází.“ „O jejím fungování nás informovalo zařízení.“ Jeden z dotázaných odpověděl, že o canisterapii už slyšel dříve, a to z internetu.

Zapojujete se, nebo jste také účasten při canisterapii?

Čtyři z dotázaných uvedli, že ze začátku bylo nutné, aby při canisterapii byli účastni, protože se děti bály, nechtěly tam být sami, ale postupem času už to nebylo nutné. Děti začaly důvěřovat terapeutovi, a v přítomnosti psa jim rodiče ani nechybí.

Co podle vašeho názoru canisterapie dětem přináší?

„Děti jsou více samostatnější. Dříve brečely, když jsme je tam nechávali samotné, ale teď už jim to vůbec nevadí.“ „Naše dítě mnohem více mluví. Po skončení canisterapie vykládá, jak ho pejsek na povely poslouchal, jak mu dával piškoty, jaké hráli hry. Chlubí se, co všechno se dnes naučil.“

Vidíte na vašem dítěti nějaké pokroky?

„Ano, dalo by se říci, že už na mě není tolik fixovaný. Mnohem více komunikuje, a to i s cizími lidmi.“ „Mohla bych říci, že teď má mnohem raději pejsky, než kočky, které dříve upřednostňoval.“ „Naše dcera je hyperaktivní, a pozoruji, že díky canisterapii je mnohem klidnější a není tak rozptýlená, dovede se soustředit.“

4.3. Dětské centrum Světluška

4.3.1. metodika canisterapie, stanovení cílů canisterapie a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace

Canisterapie v tomto zařízení má podobu individuální canisterapie, praktikovaná u každého klienta zvlášť. V době mého výzkumu sem docházely dva canisterapeutické týmy, z canisterapeutického sdružení HAFÍK v Třeboni. Jeden stejný jako do Domova pro seniory Máj, se dvěma kříženými psy, jménem Haryk, kterému jsou 3 roky a Benny, kterému bude zanedlouho 10 let. A druhý tým je psovodka se zlatým retrievrem, 3 roky starý. Oba týmy mají složené canisterapeutické zkoušky, a dochází pravidelně na supervize. Dochází sem jako dobrovolníci, nejsou finančně odměňováni. Zařízení hradí pouze určitou částku na dopravu.

Canisterapii zde má na starosti fyzioterapeutka a rehabilitační sestra, které se starají o stanovování cílů u dětských klientů a určování vhodných poloh dítěte. Personál je zde canisterapii velmi nakloněn. Nejčastější postižení klientů, kteří se canisterapie účastní je dětská mozková obrna, děti trpící autismem, epilepsií. Canisterapie tu probíhá formou polohování. Což je podpůrná forma individuální terapie, která je založena na přímém fyzickém kontaktu klienta a psa. Terapie - polohování zde probíhá za tlumeného osvětlení a příjemné relaxační hudby v předem vyvětrané místnosti, ale s příjemnou pokojovou teplotou. Používají se také polštáře a deky, aby zbytečně neunikalo teplo.

Doba jedné terapie trvá půl hodiny. Avšak někdy i o pár minut méně, nebo naopak déle. Klienti se zde postupně střídají. Terapie se účastní vždy psovod se svým psem, na kterém klient leží, popřípadě i fyzioterapeutka a nebo rehabilitační sestra. Canisterapie zde hraje velkou roli, protože díky psímu teplu, díky působení psa je uvolnění svalů klienta výraznější, než za pomoci rehabilitačních cviků. A právě zde má canisterapie návaznost v rehabilitaci, kdy se s klienty potom lépe cvičí. Právě ono uvolnění na psovi je ideálním úvodem k dalšímu cvičení nebo je naopak zakončením rehabilitačního procesu. Podle potřeb a tělesných dispozic dítěte a možností psa je také možno vybrat z několika poloh, např. v lehu na zádech, kdy se dají nohy klienta přes psa nebo horní

částí těla přes psa, v lehu na břicho – tělem přes psa, v lehu na boku – ležet u psa nebo lépe mezi dvěma či třemi psy. Samozřejmě čím častěji se polohování provádí, tím větší efekt potom je. U některých spastických dětí přetrvává uvolnění až dvě hodiny po kontaktu. Při polohování dochází také k synchronnímu dýchání klienta se psem, čímž se klient zároveň uklidní a není tak napjatý. Canisterapie je zde součástí komplexní léčby dítěte, ale bezprostředně se s další jinou neprolíná.

4.3.2. informovanost a postoj zaměstnanců ke canisterapii – výsledky rozhovoru se zaměstnanci zařízení

Slyšeli jste někdy pojem canisterapie?

Ano	7
Ne	0
Celkem	7

Tabulka 19: informovanost zaměstnanců

Otázka, slyšeli jste někdy pojem canisterapie, zjišťovala u personálu informovanost o canisterapii. Všichni dotázaní odpověděli, že ano, že tento pojem slyšeli.

Co si pod pojmem canisterapie představujete?

Léčba pomocí psů	4
Terapeutická činnost pomocí cvičeného psa	3

Tabulka 20: informovanost zaměstnanců

Tato otázka zjišťovala u zaměstnanců jejich informovanost o pojmu canisterapie. Dotázaní odpověděli v počtu čtyř dotázaných, že se jedná o léčbu pomocí psů. Tři z dotázaných odpověděli, že se jedná o terapeutickou činnost pomocí cvičeného psa.

Znáte a dovedete vyjmenovat nějaké podmínky pro canisterapii?

Místnost, klid, prostředí	7
Výcvik psů	4

Tabulka č. 21: informovanost zaměstnanců

Otázka, zdali zaměstnanci znají a dovedou vyjmenovat nějaké podmínky pro canisterapii, zjišťovala informovanost zaměstnanců o canisterapii. Dotázaní zde odpovídali, že jednou z nejdůležitějších podmínek pro canisterapii v jejich zařízení je místnost, klid a prostředí, kde se canisterapie praktikuje. Takto odpovědělo sedm dotázaných. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že pro canisterapii je nutný výcvik psů.

Co pozitivního, podle Vašeho názoru, canisterapie obecně klientům přináší?

Uvolnění těla, svalů	7
Kontakt se zvířetem	3
Příjemný pocit	2

Tabulka 22: postoj zaměstnanců ke canisterapii

Na tuto otázku, co pozitivního, podle Vašeho názoru, canisterapie obecně klientům přináší, dotázaní nejčastěji odpovídali, že canisterapie klientům přináší uvolnění těla, svalů, kontakt se zvířetem, a příjemný pocit.

Otázka z rozhovoru č. 5 (Je zájem o canisterapii) zjišťovala postoj zaměstnanců ke canisterapii v daném zařízení. Z odpovědí je jasné, že zájem o canisterapii určitě je. „Vůbec by nám nevadilo, kdyby k nám canisterapeutický tým docházel častěji, samozřejmě.“ „ Našim klientům to jenom prospěje, na škodu to určitě není.“ „Samozřejmě, čím častější terapie, tím lepší a rychlejší výsledky u klientů.“

Otázka z rozhovoru č.6, jak hodnotíte váš postoj ke canisterapii ve vašem zařízení? Myslíte si, že je kladný, nebo k tomu máte i něco záporného?

Odpovědi byly kladné.

„Náš vztah ke canisterapii je velmi dobrý. Jsme ji velmi nakloněni. Klienti jsou po canisterapii pěkně uvolnění a dobře se s nimi potom cvičí.“ „ Je radost vidět na jejich tvářích usměv.“

Přináší canisterapie klientům něco negativního?

Ne, nepřináší nic negativního	7
ano	0

Tabulka č. 23: vliv canisterapie na klienty:

Na otázku, zda canisterapie přináší klientům něco negativního, odpovídali respondenti v sedmi případech, že ne, že klientům canisterapie nic negativního nepřináší. „Alespoň jsme si ničeho nevšimli.“

Jaké má canisterapie účinky na klienty?

Uvolnění	6
Zklidnění	3
Větší hybnost	4
rehabilitaci	4

Tabulka č. 24: vliv canisterapie na klienty:

Tato otázka, jaké má canisterapie účinky na klienty, zjišťovala vliv canisterapie na klienty. Respondenti odpověděli v počtu šesti dotázaných, že canisterapie přináší klientům uvolnění, ve čtyřech případech to byla rehabilitace a větší hybnost, a ve třech případech zazněla rehabilitace.

4.3.3. zpětná vazba od psodů

Psodky v tomto zařízení pracují s dětskými klienty s dětskou mozkovou obrnou, s dětmi s mentálním postižením, kombinovaným postižením, s dětmi nemocné autismem, a epilepsií. Zpětnou vazbu jsem získávala od jedné psodky.

Na otázku, co podle vašeho názoru canisterapie klientům přináší, ať už pozitivního, i negativního, odpověděla, že je to v hlavní roli uvolnění těla, svalů, které je tolik důležité k následnému cvičení s dětmi. „Zjištěnými dopady jsou ale také především zklidnění

klienta, prokrvení, prostě celkové uvolnění těla, ale i relaxace, příjemné prožitky.“ „No a o negativních stránkách tu vůbec mluvit nemusíme.“

Jaké je nejčastější postižení klientů, s nimiž zde canisterapii provádíte?

Nejčastější postižení se u těchto dětských klientů vyskytuje dětská mozková obrna, s mentálním postižením, a epilepsií.

Žádal vás personál zařízení, nebo rodiče klientů, aby jste do zařízení docházeli se psy častěji?

„Ano, samozřejmě by si to přáli. Čím častěji dochází u těchto klientů k polohování se psy, tím lepší výsledky jsou. Ale jsme dost vytížení, takže zatím častější návštěvy neplánujeme.“

Myslíte si, že je canisterapie pro klienty vhodná? a proč?

„Ano, samozřejmě. Kdyby jsme si to nemysleli, asi bychom sem nechodili. Výsledky jsou opravdu viditelné. Když máte těžce postižené dítě, není lehké jej přimět k tomu, že musí procvičovat svaly na rukou, ale stejné dítě bez pobízení se natahuje, aby psa pohladilo, rozevívá dlaň, aby cítilo jeho srst, když se sním mazlí. Děti které jsou velmi pohybově omezené, se dokáží za psem i plazit nebo lézt po čtyřech, aby se ho alespoň dotkly. A když vidíte na jejich tvářích i sebemenší úsměv, máte z toho radost taky.“

Jak dlouho již do tohoto dětského centra docházíte a provádíte canisterapii?

„Já se svými psy sem chodím už téměř 2 roky. A moc se nám tu líbí. A myslím, že i oni jsou tu s námi spokojeni. I když já mám dva menší psy, proto já cvičím s těmi menšími dětmi.“

Provádíte canisterapii i v době prázdnin?

„To právě neprovádíme, což je určitě velká škoda. Snad ale postupem času uděláme něco pro to, aby i v době prázdnin mohly mít klienti tento kontakt se psem.“

4.3.4. zpětná vazba od rodičů

Úvodem jsem se od rodičů těchto klientů snažila vypátrat, zda a jaké informace vůbec o canisterapii mají. Ptala jsem se tedy, zda pojem canisterapie slyšeli, a co si pod tímto pojmem představují. Všichni dotázaní odpověděli, že pojem canisterapie slyšeli, že ho znají, a právě pod pojmem canisterapie si představují léčbu, nebo terapii pomocí psa.

O canisterapii už prý hodně slyšeli.

Kde jste se o canisterapii dozvěděli?

„O canisterapii jsme se začali zajímat, až když nám zařízení nabídlo, že se jí můžou naše děti účastnit. Takže jsme se o ní dozvěděli přímo ze Světlušky.“ „Už ani nevím, kdy jsme o canisterapii poprvé slyšeli, ale naše dítě ji začalo navštěvovat až tady v zařízení.“ „Já jsem o canisterapii slyšela už dříve, od kamarádky, její nemocné dítě ji také navštěvovalo v jiném zařízení. Moc si to vychvalovala.“

Zapojujete se, nebo jste také účasten při canisterapii?

„Ze začátku jsem byla sama zvědavá, jak canisterapie vůbec probíhá, a tak sem na pár terapií byla účastna, ale teď už ne.“ „Ne, já se neúčastním terapie, vím, že je o mé dítě dobře postaráno, a že mu to neublíží. V přítomnosti psa se cítí dobře. Doma máme také psa, a vůbec se jich nebojí, má je rád.“

Co podle vašeho názoru canisterapie dětem přináší?

„Jde vidět, že děti jsou spokojenější, veselejší, častěji se usmívají.“ „Hlavně nám sestra říká, že se s nimi potom mnohem lépe cvičí, když jsou od psa prohráté. Z toho máme největší radost, když nám personál říká, jaké dělají děti pokroky.“ „Náš syn je autista, a máme radost z toho, když se na psa usměje, když vidíme, že také vnímá okolí kolem sebe, a bere na vědomí, že je u něho pes.“

Vidíte na vašem dítěti nějaké pokroky?

Ano, jak už jsme řekli před chvílí, děti jsou více usměvavé. Usměje se i na cizího člověka. Dá se s nimi i lépe komunikovat. Ale zejména když cvičíme, a jde vidět, že teď dokáže udělat cvik, který dříve nezvládal. Z toho máme velkou radost.

5. Diskuse

Smyslem této práce je zpracovat popis metodiky canisterapie praktikované ve vybraných zařízeních a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace v daném zařízení. Dále pak zjistit informovanost klientů a personálu o canisterapii a jejich postoj k ní, získat zpětnou vazbu od rodičů (u dětských klientů) a psovodů.

Jak jsem se již jednou dříve zmínila, každé zařízení jsem předem navštívila osobně, abych zjistila, zda v nich vůbec můžu šetření provádět.

V domově pro seniory Máj praktikují skupinovou i individuální canisterapii, ve Speciálně pedagogickém centru praktikují individuální canisterapii a v dětském centru Světluška také canisterapii individuální, a to polohování.

V domově pro seniory Máj probíhá individuální canisterapie ve spolupráci s ergoterapeutkou, která stanovuje cíle, skupinová canisterapie probíhá v přítomnosti sociální pracovnice. Ve Speciálně pedagogickém centru probíhá canisterapie buď za přítomnosti rodičů, a nebo pouze s canisterapeutem. V dětském centru Světluška probíhá canisterapie za přítomnosti fyzioterapeutky, která zde stanovuje cíle.

V domově pro seniory Máj má canisterapie své místo v rehabilitaci, a to zejména v podobě procházek, aportování psovi, kdy cvičí jemnou i hrubou motoriku, také trénování paměti. Dále také má své místo v ergoterapii, a muzikoterapii, kdy klienti vyrábí výrobky v podobě psa, nebo různé jiné věci pro psy, nebo si zpívají písničky se psí tematikou.

Ve speciálně pedagogickém centru má canisterapie také velké zasazení mezi jiné metody rehabilitace, a to zejména do logopedie. Klienti během terapie více mluví, pes je pro ně motivačním prostředkem, aby mluvili srozumitelněji, jinak jim nebude rozumět, a na povely nebude reagovat, jsou uvolněnější a veselejší.

V dětském centru Světluška má canisterapie své místo v následném rehabilitačním cvičení, jemuž canisterapie většinou předchází, kdy se s klienty potom lépe cvičí.

Klienti mají o canisterapii zájem a chodí na ni dobrovolně. Z čehož vyplývá, že klienti mají nejen ke canisterapii, ale zejména k pejskům kladný vztah.

Když sem se klientů ptala, zda dříve doma chovali, vlastnili nějaké zvíře, odpověděli že ano. I většina dětí ze speciálně pedagogického centra a rodiče klientů z dětského centra Světluška říkali, že doma nějaké zvířátko mají. Což se shoduje s názorem L. Galajdové (6), která říká, že spousta lidí v dětství měla doma nějaká zvířata, nejčastěji psa. Dodává také, že jejich pomocí lze posilovat vzpomínky na zážitky s nimi, čímž se zlepšuje paměť, orientace a také sebevědomí.

Při návštěvách jsem zaznamenala v největší míře výskyt kladných emocí. Zejména u dětí. Záporné emoce zaznamenány nebyly. Což se zase shoduje s názorem I. Svobodové (32), která uvádí, že studie poukazují na to, že lidé, kteří vyrůstali v domácnosti, kde jsou zvířata, jsou empatičtější, než děti z rodin, kde zvířata nejsou. Děti vnímají zvířata, jako kamarády.

Klienti se shodli, že pes je pro ně především dobrým kamarádem. Je někým, kdo za nimi chodí na návštěvy, rád se s nimi mazlí, hraje hry. Klienti se na psy těší.

Zvolené aktivity během canisterapie mají kladný dopad na některé oblasti. U klientů ze skupinové canisterapie, kteří se účastní her, lze vidět výskyt větší hybnosti. Klienti jsou přímo motivováni k pohybu a více se tím podílí na různých aktivitách.

Z výsledků ankety u klientů v domově pro seniory Máj, kde bylo osloveno 15 klientů, účastnících se canisterapie a zvolena byla dále osobní účast, na případné zjednodušení, upřesnění či doplnění otázek, vyplývá, že někteří klienti nemají o pojmu canisterapie nejmenší představy, avšak ne všichni. Někteří tento pojem již slyšeli, a dokáží si pod ním představit i správný význam. Těchto klientů je však málo. Informovanost klientů o canisterapii zjišťovaly otázky z ankety, zda někdy slyšeli pojem canisterapie a co si pod pojmem canisterapie představují (viz tabulka č. 1 a 2). Výsledky ukazují, že alespoň částečnou informovanost mají 4 klienti, z patnácti dotázaných. Dvě z těchto čtyřech klientů, jsou klientky, které se účastní individuální canisterapie. Tyto dvě klientky mají postižené horní končetiny, na které je canisterapie soustředěna. U ostatních dotázaných zde určitě hraje velkou roli jejich zdravotní stav, tedy postižení spíše smyslové.

Otázky třetí až šestá (viz tabulky 3-6), zjišťovaly postoj a zájem klientů ke canisterapii. Tabulka č. 3, kde zněla otázka, zda se canisterapie účastníte, nám ukazuje, že většina

klientů se canisterapie účastní pravidelně. U těch klientů, kteří se canisterapie účastní, avšak ne pokaždé, bude rovněž hrát roli jejich zdravotní stav, tedy kdy jim dovolí se canisterapie účastnit a kdy naopak ne. Tabulka č. 4 s otázkou, zda by klienti chtěli, aby canisterapie probíhala častěji, nám ukazuje velký zájem o canisterapii, protože všichni dotázaní odpověděli, že ano, že by si přáli častější terapii se psy. Stejně tak tabulka č. 5 s otázkou, zdali jste rádi, že ve Vašem zařízení canisterapie probíhá, nám ukazuje velký zájem o canisterapii, protože všichni dotázaní odpověděli že ano, klienti jsou velice rádi, že u nich v zařízení canisterapie probíhá. Tabulka č. 6 s otázkou: myslíte si, že canisterapie je pro Vás vhodná, nebo nevhodná, jenom doplňuje již zjištěné, a to tak, že všichni respondenti odpověděli, že pro ně canisterapie vhodná je.

Každý klient je individualitou a nelze tudíž trvat na předem stanovených postupech. Naopak bychom měli klientům v přítomnosti psa pouze nabídnout možnosti společenských aktivit a vést je při jejich kontaktu se psem. Ale ti, kdo by měli vyvinovat aktivity, jsou právě klienti, protože jen díky jejich zájmu vede cesta tím správným směrem.

Ke zjištění informovanosti zaměstnanců o canisterapii sloužily otázky č. 1-3. Otázka první zjišťovala, zda personál pojem canisterapie vůbec někdy slyšel, otázka druhá byla co si pod jeho pojem představují, a otázka třetí zjišťovala, zda dotázaní znají některé podmínky nutné pro canisterapii. Z odpovědí je zřejmé, že zaměstnanci každého zařízení o canisterapii již slyšeli, znají jeho význam a znají i některé podmínky důležité pro tuto terapii se psy. (viz tabulka č. 7, 8, 12, 13, 14, 18, 19 a otázka z rozhovoru č.3 v prvním a třetím zařízení).

Otázka 4,5,6, co pozitivního, podle jejich názoru, canisterapie klientům přináší, jaký je zájem o canisterapii, a jak hodnotíte váš postoj ke canisterapii ve vašem zařízení. Tak zněly otázky, které zjišťovaly postoj zaměstnanců ke canisterapii. Z odpovědí v každém zařízení vyznělo, že zájem o canisterapii je velký, všichni by si přáli, aby canisterapeutický tým docházel do zařízení častěji. Terapie klientům přináší hlavně příjemný pocit, dobré naladění, radost, kontakt se zvířetem, u klientů z dětského centra je to především uvolnění těla, svalů, kontakt se zvířetem, a příjemný pocit. Postoj ke canisterapii je velmi dobrý, a zaměstnanci velice těší zájem klientů o canisterapii. Nejen

senioři, ale i děti jsou velmi rádi v blízkosti psa, vždy se na psy těší. (viz tabulka č.9, 15, 20 a otázka z rozhovoru č.5, 6 z každého zařízení).

Tabulka č. 10, 11, 16, 17, 21 a 22 uvádí, jaký má canisterapie vliv na klienty. Otázky zněly, zda canisterapie přináší klientům něco negativního a jaké má canisterapie účinky na klienty. Dotázaní z každého zařízení sdělili, že klientům canisterapie nic negativního nepřináší, pouze v domově pro seniory Máj je to ve výjimečném případě zmatení v těžkém stádiu Alzheimerovi choroby. U druhé otázky byly jako účinky z canisterapie jmenovány uvolnění a zklidnění, radost, setkání se s kolektivem, rehabilitace, větší hybnost, mazlení se se psem. U klientů ve speciálně pedagogickém centru pro sluchově postižené se navíc jedná o častější mluvení a také o větší samostatnosti klienta.

Personál se shodl, že canisterapie přináší klientům hlavně radost, úsměv, uvolnění, kontakt se živým tvorem, zároveň také změnu programu, zpříjemnění volné chvíle, vyjádření emocí. Což se shoduje s názorem I. Svobodové(32), která tvrdí, že v zařízeních, kam docházejí psi nebo kočky, nebo jiná zvířata, se v těchto chvílích mezi klienty objevuje mnohem více smíchu, než v průběhu jiných druhů terapie nebo volnočasových aktivit. Sami zaměstnanci zařízení tvrdí, že je jednodušší hovořit s klientem v průběhu, nebo po návštěvě zvířete. A stejně tak I. Svobodová (32) tvrdí, že lidé, zejména děti, kterým se nedostává doteků, nejsou schopny navazovat zdravé vztahy s jinými lidmi. Některým lidem nejsou dotyky jiné osoby příjemné, ale teplý dotek psa či kočky jim příjemný je.

Ze zpětné vazby od rodičů ze Speciálně pedagogického centra a z dětského centra Světluška je zřejmé, že rodiče pojem canisterapie již slyšeli a stejně tak znají i jeho význam. Tato terapie jim byla nabídnuta ze strany zařízení. Jeden z dotázaných ještě dodal, že o canisterapii slyšel již dříve, a to z internetu. Spoluúčast při canisterapii byla ze začátku nutná pouze u čtyřech dětských klientů ze speciálně pedagogického centra, jinak účast rodičů nutná nebyla. Podle rodičů canisterapie dětem ve speciálně pedagogickém centru přináší větší samostatnost a mnohem více mluví. U dětí z dětského centra Světluška je to především spokojenost, jsou veselejší, častěji se usmívají, hlavně to jsou tedy uvolněné svaly, které jsou výhodou pro následné

rehabilitační cvičení s klienty. Což jsou i viditelné pokroky u klientů, mimo jiné také to, že není tolik fixovaný na rodiče. Mnohem více komunikuje, a to i s cizími lidmi.

Z výsledků šetření tedy vyplývá, že zdravotní personál v zařízeních i rodiče dětských klientů mají dostatečné informace a představu o canisterapii, avšak ne všichni mají s canisterapií praktické zkušenosti. Je totiž pravděpodobné, že dnešní studenti zdravotnických oborů se s canisterapií setkávají již při studiu. A jelikož v zařízeních jak pro seniory, tak i v zařízeních pro dětské klienty pracují většinou lidé o něco straší, v době jejich studií se ještě o canisterapii u nás nezmiňovalo, tedy se s ní začínají seznamovat až nyní. Z tohoto důvodu by bylo jistě na místě pořádat informační semináře a přednášky právě na téma canisterapie.

Ze zpětné vazby od psovodů, kteří do zařízení dochází je zřejmé, že canisterapie přináší klientům velmi mnoho pozitivního. Psovodky celkově zhodnotily, že canisterapie je pro klienty vhodná z několika hledisek. Především to jsou vzpomínky, jsou také velmi rádi za zábavu, kterou jim pes přináší, pes je jim přítelem. Dále také fyzické uvolnění i psychické uklidnění a příjemné prožitky.

Na podkladě zjištěných údajů lze stanovit následující hypotézy:

H1: Cíle canisterapie jsou voleny v návaznosti na specifika daného typu postižení klienta.

H2: Canisterapie v daných zařízeních je propojena s dalšími metodami rehabilitace.

H3: Zdravotní personál v zařízeních i rodiče dětských klientů mají dostatečné informace a představu o canisterapii.

6. Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na canisterapii praktikovanou v Českých Budějovicích.

Cílem této práce bylo zpracovat popis metodiky canisterapie praktikované v daném zařízení a zasazení canisterapie mezi ostatní metody rehabilitace v daném zařízení.

Dílčím cílem bylo potom zjistit informovanost klientů a personálu o canisterapii a jejich postoj k ní, získat zpětnou vazbu od rodičů (u dětských klientů) a psovodů. Tyto cíle byly splněny.

Ve své bakalářské práci, zaměřené na canisterapii, jsem se snažila poskytnout a zpracovat informace, týkající se tohoto nového oboru u nás. Canisterapie si stále u nás hledá cestu, po které se bude dále ubírat. Canisterapie získává stále více příznivců a proniká do různých zařízení, kde ji klienti velmi rádi přijímají.

Během zpracování mé bakalářské práce jsem pochopila pojem canisterapie jak po teoretické stránce, tak hlavně po stránce praktické.

Stručným shrnutím lze říci, že psi mají velký význam jak pro klienta, tak i pro jeho rodinu a pomáhají zlepšit osobní pohodu a navázat kontakt s okolím. Výzkumy ukázaly, že efekt canisterapie je prokazatelný a výrazný. Klienti při canisterapii prožívají především kladné emoce, mohou se se psy pomazlit, pohladit si je. Umožňují jim prožít radost.

Záměrem bakalářské práce je přispět ke zvýšené informovanosti o problematice canisterapie praktikované v ústavních zařízeních. Tato práce by mohla posloužit mimo jiné také jako zdroj informací novým potencionálním zájemcům o canisterapii, coby dobrovolníků.

7. Seznam použitých zdrojů

1. Canisterapie. [online]. [Cit. 2006 – 11 – 25] .Dostupné z www:
<<http://www.nejenlidepomahaji.cz/canisterapie/index.php> <
2. ECKSCHLAGEROVÁ K., (2003/2004) *Canisterapie*. Seminární práce, Praha:Gymnázium Elišky Krásnohorské
3. FICHEROVÁ, B.; DELZIOVÁ, S. *Anohý Einstein*. Praha: Translation, 1999. ISBN 80-240-0759-2.
4. FOGLE, B. *Encyklopedie psů*. Praha: Fortuna Print,1996. ISBN 80-85873-65-6
5. FRNČOVÁ, L. *Canisterapie*. In *Pes přítel člověka*. 8/2003, ročník 48.
6. GALAJDOVÁ, L. *Pes lékařem lidské duše*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 1999. ISBN 80-7169-789-3.
7. GILBERG CH. a PEETERS T., (2003) *Autismus-zdravotní a výchovné aspekty*, Portál, Praha
8. HYBŠOVÁ D., (2003) *Práce s dětmi, felinoterapie a loutkové pohádky*. Mezinárodní seminář o zooterapiích v Brně 27.6. – 1.7. 2003, Sborník příspěvků, Sdružení FILIA, Brno
9. KALINOVÁ V.(2003,b), *Systém vzdělávání v oblasti canisterapie*. Diplomová práce, České Budějovice: Jihočeská universita v Č. Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta
10. KALINOVÁ V., EISERTOVÁ J., VELEMÍNSKÝ M., *Canisterapie*. Dosud nepublikováno, 2.s.
11. KOLEKTIV AUTORŮ *Povídání o canisterapii*. Vyškov: Sdružení pro pomoc mentálně postiženým „PIAFA“, 2000
12. KRAUSOVÁ A. (2003) *Americký systém testování terapeutických psů*. Mezinárodní seminář o zooterapiích v Brně 27.6. – 1.7. 2003, Sborník příspěvků, Sdružení FILIA, Brno
13. LACINOVÁ J. (2002) *Canisterapie v současné praxi v ČR*. Svět psů, 02/3

14. MICHÁLKOVÁ, V. *Možnosti využití canisterapie u dětí*. Magisterská práce, Praha: Karlova Univerzita v Praze, Husitská teologická fakulta, 2001
15. MOJŽÍŠOVÁ A., LACINOVÁ J., a kol. (2002) *Model canisterapie*. Kontakt, II./4
16. NERANDŽIČ Z., Zooterapie v kontextu ucelené rehabilitace. In mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky. Sborník. Brno: Sdružení Hestia
17. ORNIAKOVÁ P. (2003), *Hipoterapie- od nápadu k profesionálnímu týmu*. Pravda o zooterapii –Sborník příspěvků ze dvou celostátních konferencí pořádaných dne 27.11. 2001 v Hluboké nad Vltavou a dne 18.12.2002 v Ústavu sociální práce v Českých Budějovicích, Jihočeská universita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta
18. PIPEKOVÁ J., VÍTKOVÁ M. *Terapie ve speciálně pedagogické péči*, 1.vyd., Paido, edice pedagogické literatury, Brno, 2001, ISBN 80-7315-010-7
19. PODUSCHKA W. a kol. (1993) *Tiere im Alterheim*. IEMT, Wien
20. Polohování [online]. [cit. 2006 – 12 – 18] . Dostupné z www: <<http://www.canisterapie.info>>
21. ROBINSON I. (1995) *The Waltham Book of Human – Animal Interactions: Benefits and Responsibilities of Pet Ownership*. Pergamon
22. SČHT Možnosti výběru psa pro využití v canisterapii. In *Pes přítel člověka*. 2/2004, ročník 49,
23. SIEBEROVÁ, *Osobní lékař*, ročník V/2005, s. 5
24. STRAKOVÁ, Š. *Canisterapeutický pes a experimenty v ústavech*. *Pes přítel člověka*, 44/6, 21, 1999
25. SVOBODOVÁ I., Testování a výběr psů vhodných pro canisterapie s ohledem na dostupné zkušební řady využívané v ČR
26. *Uplatnění canisterapie* [online]. [2006 – 12 – 18] . Dostupné z www: . www.psipac.wz.cz/canisterapie/canisterapie.htm
27. VESELÝ, P. *Zvířata jako lékaři lidských duší*, Právo 7.1.2003
28. VĚTVIČKA, V. *Psi za mřížemi*. *Pes přítel člověka*, 48/2, 30-31, 2003

29. VOLŠICKÁ J. (2003), Senior terapie a jejich možnosti. Mezinárodní seminář o zooterapiích v Brně 27.6. – 1.7. 2003, Sborník příspěvků, Sdružení FILIA, Brno
30. ZOUHAROVÁ, M. *Canisterapeutická kuchařka aneb metody canisterapie*. 2002.
31. ZOUHAROVÁ M., (2003) *Polohování se psy*. Mezinárodní seminář o zooterapiích v Brně 27.6. – 1.7. 2003, Sborník příspěvků, Sdružení FILIA, Brno
32. SVOBODOVÁ I., Testování a výběr psů vhodných pro canisterapie s ohledem na dostupné zkušební řady využívané v ČR

8. Klíčová slova

zooterapie

canisterapie

polohování

9. Přílohy

příloha: fotodokumentace

Skupinová canisterapie v DD Máj

foto: Kocandová Jana

úvodní seznámení se se psy

foto: Kocandová Jana

ukázka některých dovedností psů k pobavení klientů

foto: Kocandová Jana

návštěva psů u ležících pacientů

foto: Kocandová Jana

klientka při zapínání obojku

Individuální canisterapie v DD Máj

foto: Kocandová Jana

cvičení rukou při házení piškotu psovi

foto: Kocandová Jana

pes si bere piškot z úst klientky

foto: Kocandová Jana

klientka aportuje s nemocnou rukou

foto: Kocandová Jana

pes hledá piškot v nemocné ruce klientky

individuální canisterapie, Speciálně pedagogické centrum pro sluchově postižené
Zuzana Faňková, pes Aaron- německý krátkosrstý ohař, dobrovolnice Jana a chlapec
s kochleárním implantátem

foto: Kocandová Jana

malý chlapec kartáčuje psa

foto: Kocandová Jana

hra s nácvikem počtů

foto: Kocandová Jana

procvičování řeči v podobě povelů

foto: Kocandová Jana

„piškotování“, pes si bere piškoty z těla

foto: Kocandová Jana

hra na podlézanou

foto: Kocandová Jana

přeskakování psa

foto: Kocandová Jana

ukazování jednotlivých částí těla psa